Viinikanlahti

Julkisten ulkotilojen yleissuunnitelma

ASEMAKAAVAEHDOTUS NRO 8755
VIINIKANLAHDEN ALUE

TARKISTETTU EHDOTUS 27.5.2024

Loci Maisema-arkkitehdit

Sisällysluettelo

Johdanto 3

Suunnittelualue 4

Yleissuunnitelma 5

Jalankulku- ja pyöräilyreitit 8
Palvelut ja toiminnot 9
Maisema-arkkitehtoninen ilme 10
Valoisuusanalyysi 13

Yleissuunnitelman osa-alueet 14

Rannan puistot ja aukiot 15
Luontoarvot ja ekologinen yhteys 16
Koristekasvien ekologia 17
1. Soutajanpuisto 18
2. Viinikan satamapuisto 22
3. Viinikanlahdenpuiston länsiosa 24
4. Viinikanlahdenpuiston itäosa ja leikkipaikka 27
5. Viinikanlahden aukio 31
6. Saapumisaukiot 34
7. Korttelipuistot 36
Kadut 37
8. Pihakadut 39
9. Tonttikadut 40
10. Hatanpään valtatie 41
11. Hatanpäänkatu 42

Liitteet 45

1. Tapahtumakäyttö 46
2. Latvustokartoitus 47
3. Lumitilamitoitus 48

Johdanto

Viinikanlahden alue sijaitsee Tampereen keskustan eteläpuolella Pyhäjärven rannalla. Alueella nykyisin toimiva jätevedenpuhdistamo siirtyy toisaalle. Tilalle rakennetaan keskustaa laajentava uusi kaupunginosa. Maisemallinen sijainti on erittäin edustava ja tarjoaa otolliset lähtäkohdat laadukkaan maisema-arkkitehtuurin luomiseen. Tavoitteena on luoda vähintään 3100 asukkaan uusi kaupunginosa Pyhäjärven rannalle. Alueen liikenteellisen perustan muodostaa tulevaisuudessa alueelle rakennettava raitiotieyhteys sekä hyvä kävelyn ja pyöräilyn reitistö.

Alueen asemakaavoitus käynnistyi keväällä 2019. Tähän liittyen alueesta järjestettiin 2019– 2020 kaksivaiheinen kansainvälinen ideakilpailu, jonka sisältönä oli sekä kaupunki- että maisema-arkkitehtuuri. Kilpailun jälkeinen yleissuunnittelu perustuu kilpailun voittaneeseen kilpailuehdotukseen "Lakes & Roses" (Arkkitehtitoimisto NOAN).

Kilpailun jälkeisen yleissuunnittelun ja tämän toimeksiannon suunnittelualue on sama kuin kilpailualue. Yleissuunnittelua on tehty viitesuunnitelmaksi. Asemakaavaluonnos ja valmisteluaineisto asetettiin nähtäville loppuvuodesta 2022.

Monialainen yleissuunnittelu kattaa asemakaavan edellyttämällä tarkkuudella suunnittelualat kunnallistekniikasta kaupunki- ja maisemasuunnitteluun. Tämä toimeksianto kattaa asemakaavassa julkisiksi ulkotiloiksi eli puistoiksi ja kaduiksi osoitettavien maa- ja vesialueiden maisema-arkkitehtuurin, sekä sen kaupunkikuvalliset, toiminnalliset ja tekniset ratkaisut.

Viinikanlahden uuden kaupunginosan keskeinen ominaispiirre on yhtenäinen puistojen sarja Pyjäjärven rannalla. Se tarjoaa erinomaiset puitteet veteen ja vesiurheiluun littyvään kaupunkielämään sekä monimuotoisia ekosysteemipalveluita.

Viinikanlahden rantapuisto on noin yhdeksän hehtaarin kokoinen yhtenäinen uusi viheralue, joka sijoittuu Hatanpään ja Ratinanrannan väliin. Ranta jakautuu vyöhykkeisiin, joista läntisimpään osaan sijoittuvat vesiurheilukeskus, uimaranta ja aurinkonurmikko. Keskiosa koostuu Viinikan rantapuistosta ja Viinikanlahden aukiosta palveluineen. Kohti Viinikanojaa ranta muuttuu tunnelmaltaan luonnonmukaisemmaksi ja väljemmäksi. Alueen itäosaan sijoittuu erilaisia leikki-, peli- ja virkistystoimintoja. Se toimii myös länsi - itäsuuntaisena puustoisena ekologisena yhteytenä Hatanpäältä Viinikanojalle.

Suunnitelman osa-alueita ovat Soutajanpuisto, Viinikan satamapuisto, Viinikanlahdenpuisto (johon sijoittuu suuri alueleikkipaikka), Viinikanlahden aukio, korttelipuistot Ulpukanpuisto ja Vesitehtaanpuisto sekä pieni Waaramäenaukio Hatanpään valtatien päänkadun varressa. Osa tässä raportissa käytetyistä nimistä on alustavia työnimiä. Viinikanojan pohjoispuolella sijaitseva, jo asemakaavoitettu Höyrynpuisto jää pääosin ennalleen. Ratinanrannan satamaa ei ole työn yhteydessä käsitelty.

Työn tilaaja on Tampereen kaupunki. Työn ohjausryhmään ovat Tampereen kaupungilta kuuluneet Minna Seppänen, Anna Levonmaa, Raija Tevaniemi, Milla Hilli-Lukkarinen, Tuomas Salovaara ja Timo Seimelä.

Suunnitelmat on laatinut Loci maisema-arkkitehdit Oy:sta maisema-arkkitehdit Pia Kuusiniemi, Milla Hakari, Jussi Virta, Felix Bourgeau, Teemu Kiesilä, Sanni Aalto, Niilo Tenkanen, sekä Eetu Mykkänen ja Jasmin Hiekkamies.

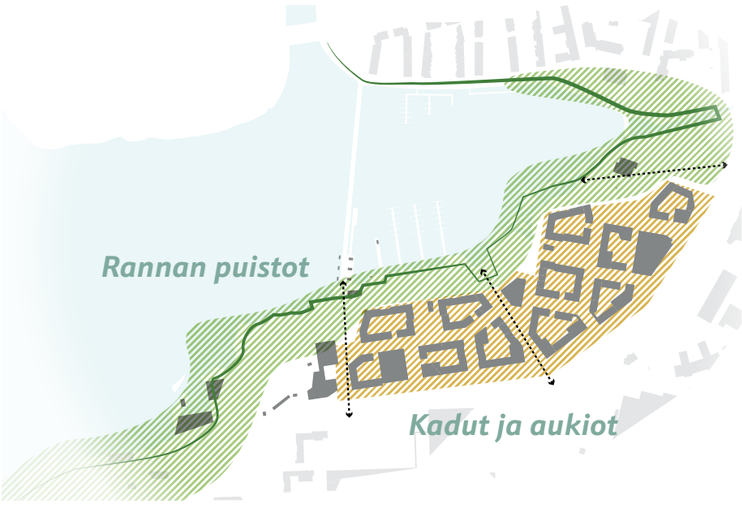

Konsepti

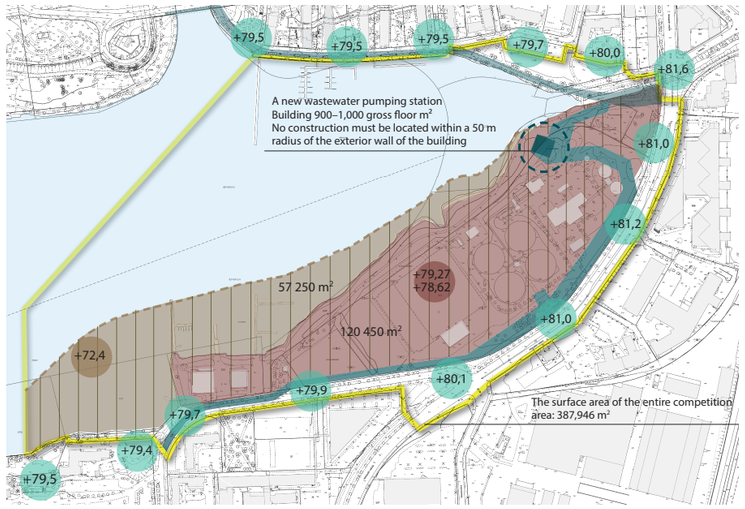

Alueen korkomaailman lähtötiedot kilpailuvaiheessa.

Rantapuiston osa-alueet.

Loci Maisema-arkkitehdit

Suunnittelualue

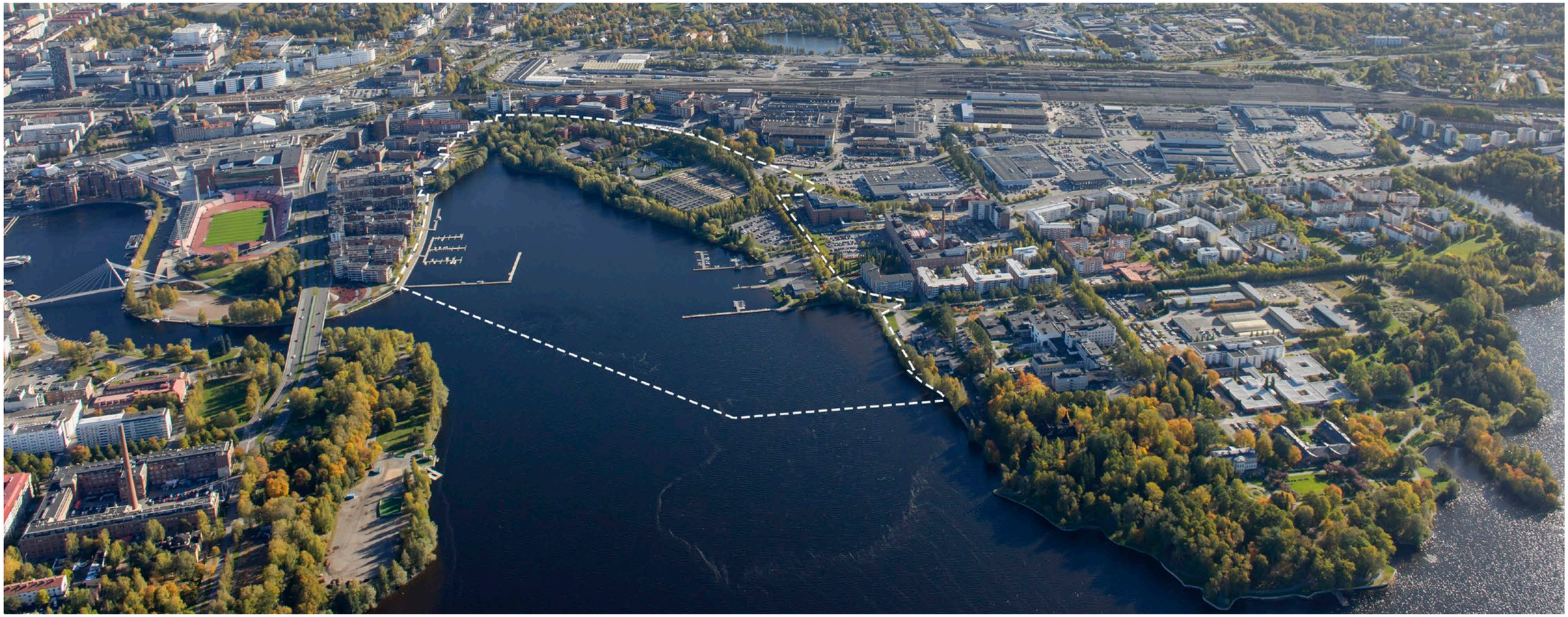

Viistoilmakuva suunnittelualueesta

Suunnittelualue sijaitsee Pyhäjärven rannalla, Tampereen keskustan eteläpuolella. Keskustan lisäksi läheisyydessä on teollisuutta, liikennealueita, toimistotyöpaikkojen alueita, asuntoalueita sekä Hatanpään sairaala ja Hatanpään kartano puistoineen. Suunnittelualue kuuluu entisiin Hatanpään kartanon maatalousmaihin. Kaupungistumisen myötä alueen maankäyttö muuttui. Viimeisen sadan vuoden aikana alueella on ollut enimmäkseen teollisuuden, varastoinnin ja yhdyskuntateknisen huollon toimintoja. Näihin viime vuosikymmenien vaiheisiin liittyen rantoja on muokattu ja täytetty useaan otteeseen.

Alueella toimii Viinikan jätevedenpuhdistamo. Sen 1970-luvulla alkanut toiminta on siirtymässä rakenteilla olevaan Sulkavuoren keskuspuhdistamoon vuonna 2025. Sen jälkeen puhdistamo puretaan ja ympäristö puhdistetaan. Suunnittelualueen rannoilla on julkisia puistoja kävely- ja pyöräreitteineen, satama-alueita sekä vesiurheiluun liittyviä harrastuspaikkoja. Lisäksi alueella on katu- ja pysäköintialueita.

Alueen kaikki maa- ja vesialueet ovat kaupungin omistuksessa. Osa alueista on vuokrattu alueen nykyisille toimijoille.

Suunnittelualue kytkeytyy ympäröivään liikenneverkkoon vilkkaasti liikennöityjen katujen kautta. Hatanpään valtatie yhdistää alueen Tampereen keskustan ja Pirkkalan kunnan suuntiin. Kävelyn ja pyöräilyn reitit kulkevat katujen varsia ja rantoja pitkin. Suunnittelualueen ohi kulkee Suomen vanhin sisävesiliikenteen laivareitti, jonka päätesatama on Tampereen keskustan Laukontorilla. Alueella on viranomaisten satama ja vilkkaita vesiurheilun, liikunnan ja veneilyn harrastuspaikkoja. Tulevaisuudessa suunnittelualueen ohi kulkee raitiotie Tampereen keskustasta Pirkkalan kuntakeskuksen ja lentokentän suuntaan.

(Lähde: Viinikanlahden kilpailuohjelma)

Yleissuunnitelma

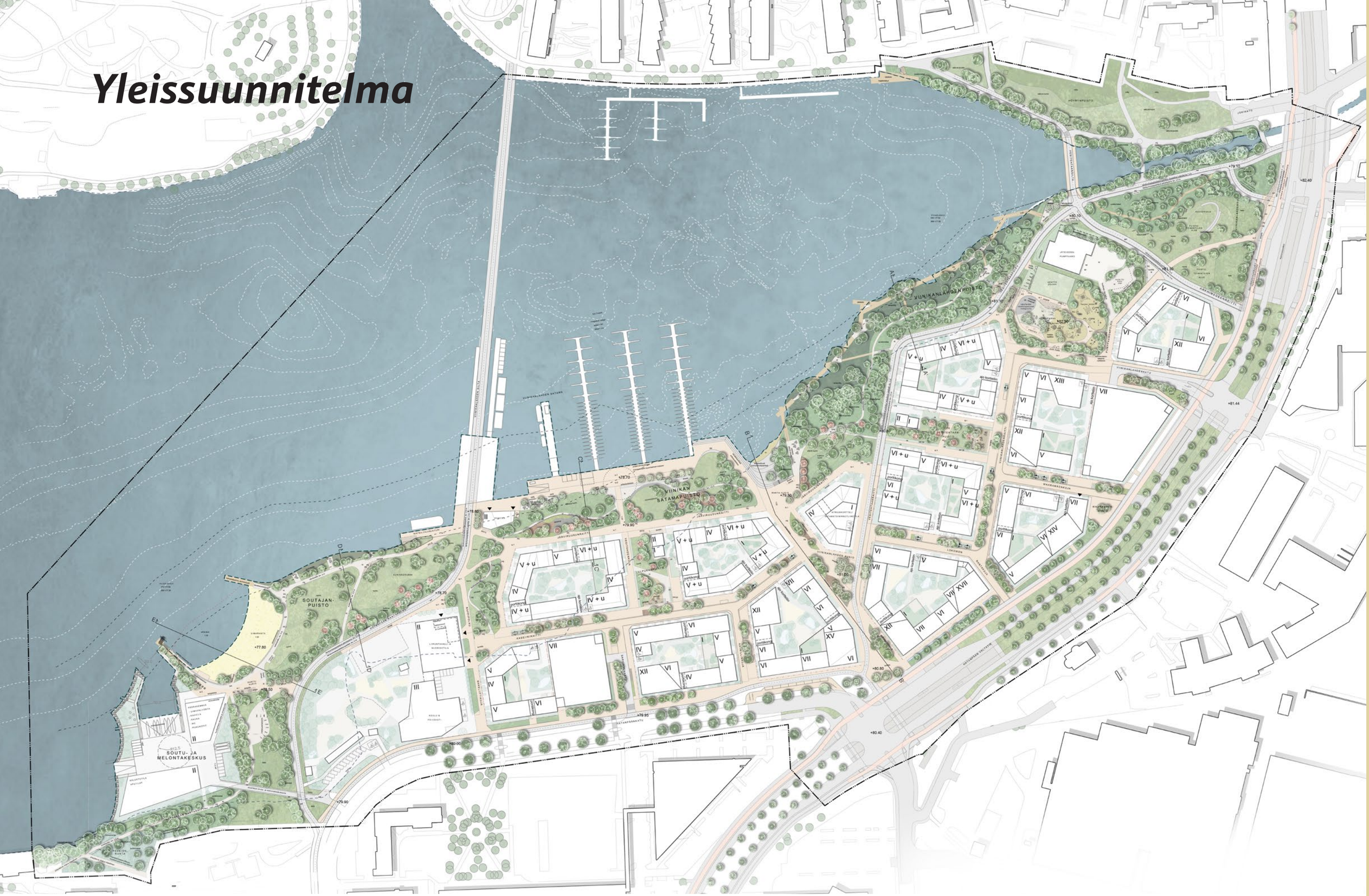

Yleissuunnitelma 1:2500 (kun tulostetaan A3-arkille)

Loci Maisema-arkkitehdit

Havainnekuva suunnittelualueesta lintuperspektiivistä

Havainnekuva suunnittelualueesta lintuperspektiivistä

Jalankulku- ja pyöräilyreitit

Rannan myötäinen reitistö muodostaa tärkeän virkistys- ja työmatkareitin kaupunginosien välillä. Hatanpään rantapolku, Järviruusunraitti ja Vesitehtaanpolku muodostavat alueen pääreitin.

Reittien mitoituksessa on huomioitu esteettömyys ja erilaiset kevyen liikenteen kulkumuodot sekä niihin liittyvät toiminnot puistossa.

Puiston kävelyreitit

Rantapuiston läpi kulkeva talvikunnossapidettävä pääreitti toteutetaan esteettömyyden erikoistasoisena ranta- ja satamarakenteineen. Jalankulkureitin leveys on 2,5 - 3 metriä ja pyöräreitin leveys 3 metriä. Reitit on suunniteltu niin, että muodostuu eri pituisia käve- ly- ja juoksulenkkejä.

Pyöräilyreitit ja pyöräpaikat

Yleiset polkupyöräpysäköintipaikat ovat sijoitettu alueen tärkeimpiin saapumiskohtiin.

Sillat

Kaksi uutta kävelyn ja pyöräilyn vesistösiltaa ovat maisema-arkkitehtuuriin ja julkisiin ulkotiloihin liittyyviä erityiskohteita, jotka suunnitellaan erikseen.

Esimerkkiratkaisu jalankulku- ja pyöräilyreitin vierellä kulkevasta lenkkipolusta

Loci Maisema-arkkitehdit

Palvelut ja toiminnot

Satama ja ranta-alueet ovat julkisia ympäristöjä ja ne palvelevat kaikkia kaupunkilaisia ja matkailijoita. Puistossa on useita oleskelupaikkoja sekä mahdollisuuksia päästä veden äärelle ja sen päälle. Puistot tarjoavat myös mahdollisuuksia kaupallisten ulkoliikuntapalvelujen yritystoiminnalle.

Puistoalueen länsipäässä sijaitsevaan soutu- ja melontakeskukseen voidaan sijoittaa esimerkiksi välinevuokraus- ja säilytyspalveluita- sekä pienveneiden laskupaikka. Alueelle selvitetään myös talviuintipaikan rakentamista.

Satama-alueelle mahdollisesti sijoittuvan kahvilan yhteydessä oleva sillan päätteenä toimiva saapumisaukio voidaan valjastaa kesäisin esimerkiksi benji-hyppyjen tapahtumapaikaksi.

Viinikanlahden aukion päässä sijaitsevien oleskeluportaiden yhteydessä on rantautumiseen/lähtöön soveltuvia rakenteita muun muassa kajakeille, sup-lautailijoille.

Alueen itäosan puistoalueilla voisi sijaita esimerkiksi puistominigolf, petanque tai muitaopivia puistopelitoimintoja. Nämä toiminnot tarkentuvat jatkosuunnittelussa. Kaupallisten puistotoimintojen tukikohdat voivat sijaita esim. sataman kahvilarakennuksessa, asuinkortteleiden katutason liiketiloissa, tai satamaan, uimarannan tuntumaan sijoittuvissa kevytrakenteisissa pienliiketiloissa.
Viinikanlahden puistoja palvelevat käymälätilat suunnitellaan jukisiin rakennuksiin rantapuiston läheisyydessä.

Mahdollisten kaupallisten ulkoliikuntapalveluiden alue puistossa

TAPAHTUMAT JA OLESKELU
- Tapahtuma-alue
- Oleskelualue
- Istuskeluportaat

KAUPALLISET PALVELUT
- Kahvila
- Kauppa / liiketila
- Hotelli
- Venevuokraus
- Sauna

PUISTOPALVELUT
- Leikkipaikka
- Ulkokuntosali
- Urheilukenttä
- Katupelit
- Grillipaikka
- 2KM 5KM Juoksureitit
- Soutajien harjoittelualue

TALVIAKTIVITEETIT
- Pulkkamäki
- Yhteys jäälle

VESITOIMINNOT
- Vesileikki / -taide
- Yhteys veteen
- Venebongaus
- Hyppytorni
- Soutuveneet
- Huviveneet
- Avovesiuinti

VIHERTOIMINNOT
- Biodiversiteettialue
- Pintavesien viivytys
- Kukkaniitty
- Luontobongaus
- Luontoreitti

Puistopiknik

Vuokraveneet

Puistopingis

Kajakit, sup-laudat

Talviuintiseura, avanto

Pulkkamäet itä- ja länsipäässä

Maisema-arkkitehtoninen ilme

Puistoalueiden ilme on laadukas ja tunnistettava. Suunnitelman teemat hakevat inspiraatiota järvimaiseman aallokosta, joka toistuu istutusalueiden lisäksi kivettyjen aukioiden lämpimän sävyisissä erikoisladonnoissa.

Näkymäakselit järvelle

Tärkeitä näkymiä järvelle korostetaan ja tarjotaan oleskelupaikkoja veden äärellä.

Materiaalit ja värit

Materiaalien avulla korostetaan Rantapuiston saapumisalueita ja puistojen kohokohtia. Puistoalueen pintamateriaalit jatkuvat luontevasti myös katualueelle. Käytetyt värisävyt ovat lämpimiä, ladonnat monimuotoisia ja detaljit huolella suunniteltuja.

Valaistuksen pääperiaatteet, valaistavat alueet ja reitit, erikoisvalaistusratkaisut

Jalankulun ja pyöräilyn pääreitit valaistaan puistovalaisimin. Saapumis- ja puistoaukioilla sekä korttelipuistojen yhteydessä voidaan käyttää myös erikoisvalaistusta. Osa puistosta erityisesti Viinikanojan läheisyydessä jätetään tarkoituksella valaisematta luontoarvojen vuoksi. Esimerkiksi lepakot ja saukot hyötyvät myös hämäräksi jäävistä kohdista.

Taide

Alueelle tulee julkisia taideteoksia. Paikkoja taiteelle puistossa voisivat olla esimerkiksi porttiaiheet sisääntuloaukioiden yhteyteen, aukioiden ja tilasarjojen korostaminen, puiston läpi johdattava usean teoksen sarja tai Viinikanlahden aukion päätteenä oleva tasanne, jonka vesiraja vaihtelee järven vedenpinnan mukaan.

Suunnittelualue voidaan jakaa karkeasti puistoon ja katualueisiin.

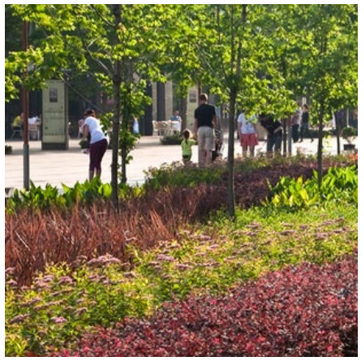

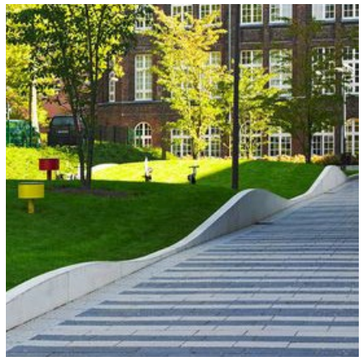

Pintamateriaalit

Aukiot ja osa reiteistä sekä oleskelualueista kivetään. Kiveyksen materiaali ja ladonta vaihtelee alueittain - näin korostetaan esimerkiksi saapumisaukioita erikoisladotulla kiveyksellä.

Jalankulun ja pyöräilyn pääreitti toteutetaan pinnoitettuna, pääsääntöisesti asfalttina.

Puistoreitit toteutetaan kalliomurskepintaisina. Myös lenkkeilijöille tarkoitetut reittiosuudet sekä pumppaamon edusta kääntöpaikkoineen ovat kalliomurskepintaisia.

Soutajanpuiston ja Viinikan satamapuiston laiturit toteutetaan puuverhoiltuina. Kestävyyden vuoksi sen materiaalipaksuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Uimaranta toteutetaan seulotusta hiekasta. Uimarantaa reunustava polku toteutetaan betonirakenteisena, esteettömänä polkuna.

Huolto- ja pelastusajoreiteillä sekä pysäköintipaikoilla käytetään myös läpäisevää kiveystä.

Puutasanteet ja laiturit toteutetaan puuverhoiltuina.

Puistoreitit toteutetaan pääosin kalliomurskepäällysteisinä.

Kiveys erikoisladottuna aaltokuviolla.

Kiveysalueita voidaan toteuttaa myös näyttävistä betonikivistä.

Kasvillisuus

Kasvillisuus on tärkeä osa suunnittelualueen maisema-arkkitehtonista ilmettä. Alueella suositaan puustoisia alueita sekä kukkivia niittyjä, jotka tarjoavat elinympäristön pölyttäjille ja muille hyönteisille. Alueella säilyviä alueen luontoarvoja korostetaan ja hyödynnetään. Puustoa säilytetään mahdollisimman paljon alueen itä- ja länsipäissä sekä Viinikanlahden aukion ja Viinikanlahdenpuiston välissä.

Puistojen monilajinen, luontainen ja luonnonmukainen kosteikko- ja rantakasvillisuus tarjoaa alueen eliöstölle sopivia elinympäristöjä kuten tulvavesiympäristöjä ja paahdeniittyjä.

Vehreä monimuotoinen kasvillisuus tuo ilahduttavaa ilmettä ja vaihtelua eri vuodenaikoihin mm. kukkivien puiden ja syysvärien avulla.

Alueelle istutetaan runsaasti uutta puustoa. Puita on suunniteltu istutettavaksi noin 700, minkä lisäksi korttelialueille arvioidaan istutettavan noin 300 puuta.

Tampereen kaupungilla on käynnissä puulajikoe, jonka tarkoituksena on löytää uusia ilmastollisesti kestäviä puusukuja, -lajeja ja niiden alkuperiä monipuolistamaan puuvalikoimaa. Seuraavalla sivulla esitellään alueelle ajateltuja kokeilun puulajeja.

Tampereen kaupungin puulajikoe

Koehankkeen tärkeä päämäärä on löytää lajeista mahdollisimman hyvin Tampereen ilmastoon sopivat alkuperät ja lisäysmateriaali.

Viinikanlahden alueella on ajateltu kokeiltavaksi seuraavia puulajeja.

Puukokeilun puut sijoitetaan siten, että niiden mahdollinen taantuminen ei vaikuta kasvillisuuden kokonaisilmeeseen ja että ne voidaan helposti vaihtaa korvaavaan lajikkeeseen.

Esimerkkejä Tampereen puukokeilulistan lajeista, joita Viinikanlahden alueella voisi käyttää:

***Acer komarovii*, koreanperhosvaahtera,** täysikasvuisena 3-5 m

***Acer pseudosieboldianum*, koreanvaahtera,** täysikasvuisena 3-5 (-8) m

***Acer triflorum*, huntuvaahtera,** täysikasvuisena 3-8 m

***Betula ermanii*, kivikoivu,** täysikasvuisena 5-15 m

***Carpinus caroliniana*, amerikanvalkopyökki,** täysikasvuisena 2-4 m

***Fagus sylvatica*, euroopanpyökki**, täysikasvuisena 5-20 m

***Ostrya virginiana*, amerikanhumalapyökki,** täysikasvuisena 5-10 m

***Pterocarya rhoifolia*, japaninsiipipähkinä,**täysikasvuisena 8-16 m

***Salix × fragilis* 'Basfordiana', keltasalava**, täysikasvuisena 10-25 m

***Salix pendulina* 'Blanda', kyynelsalava,**täysikasvuisena Suomessa 4-8 m

***Sorbus commixta* 'Aamu', japaninpihlaja,** täysikasvuisena 5-10 m

Koreanperhosvaahtera

Koreanvaahtera

Huntuvaahtera

Kivikoivu

Amerikanvalkopyökki

Euroopanpyökki

Amerikanhumalapyökki

Japaninsiipipähkinä

Keltasalava

Kyynelsalava

Japaninpihlaja

Valoisuusanalyysi

Varjoisuusolosuhteista on tehty analyysi.
Oheinen kaavio osoittaa, kuinka rakennusmassat varjostavat yleisiä viheralueita suhteellisen vähän.

Loci Maisema-arkkitehdit

Yleissuunnitelman osa-alueet

Puistot ja aukiot

1. Soutajanpuisto
2. Viinikan satamapuisto
3. Viinikanlahdenpuiston länsiosa
4. Viinikanlahdenpuiston itäosa ja leikkipaikka
5. Viinikanlahden aukio
6. Saapumisaukiot
7. Korttelipuistot:
   Ulpukanpuisto ja Vesitehtaanpuisto

Kadut

8. Pihakadut
9. Tonttikadut
10. Hatanpään valtatie
11. Hatanpäänkatu

Loci Maisema-arkkitehdit

Rannan puistot ja aukiot

Soutajanpuisto, Viinikan satamapuisto ja Viinikanlahdenpuisto muodostavat vetovoimaisen ja monipuolisen puistojen verkoston, joka yhdistää järvi- ja kaupunkimaisemaa sekä luonnonmukaisia, urbaaneja että toiminnallisia elementtejä eri käyttäjäryhmille.

Kaupunkikuva ja sijoittuminen maisemarakenteeseen

Puistojen suunnittelussa on huomioitu Pyhäjärven rantojen ja saarien muodostama maisemallinen kokonaisuus, rakennetun kaupunkiympäristön kaupunkikuva sekä rannoilta eri suuntiin avautuvat tärkeät näkymät. Viereinen Hatanpään kartanon alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Viinikanlahden alueen liittyminen Hatanpään kartanopuistoon on huomioitu suunnittelussa, niin että se on maisemallisesti luonteva ja nykytilannetta parantava.

Rantavyöhyke varataan yleiseen käyttöön ja sinne osoitetaan alueita monipuolisille ja laadukkaille lähivirkistyspalveluille sekä satamatoiminnoille.

Kaikissa puistoissa ja aukioissa on huomioitu esteettömyys ja saavutettavuus.

Suunnitelman pääpiirteet

1. Yhtenäinen puistovyöhyke muodostaa alueen selkärangan

Avoimet akselit ja orientaatio – ranta-ja katuaukion osuessa kohdakkain syntyy näkymäakseli järvelle.
Näkymää korostetaan niin, että järvimaisema ja sen yli avautuvat näkymät korostuvat ja välittyvät koko alueen läpi.

2. Alueelle saavutaan aukioiden kautta

Keskustasta siltojen yli rantapuistoon – pienet aukiot muodostavat rantareitille pysähtymis- ja näköalapaikkoja.
Hatanpään valtatieltä kaupunkirakenteeseen – pienet aukiot taukoina katujulkisivuissa - mahdolliset taiteen paikat.
Hatanpään valtatieltä puistoon – kulku puistoporttien läpi puiston itä- ja länsipäistä.

3. Korttelipuistot

Korttelipuistot rytmittävät rannan rakennettua julkisivua – vihreän ja rakennetun vuoropuhelu

4. Piha- ja tonttikadut

Kadut muodostavat kaupunkirakenteessa vaihtelevia katunäkymiä ja urbaanin ominaiskerrostuman alueelle

Luontoarvot ja ekologinen yhteys

Rannan tuntumaan luodaan uusia kaupunkiluonnon elinympäristöjä. Viher- ja virkistysyhteyksien jatkuvuutta rantojen suuntaisesti kehitetään Hatanpään puistojen ja Viinikanojan välillä.

Ekologinen viheryhteys läpi rantapuiston

Hatanpään ja Iidesjärven välille on suunniteltu puustoinen, vähintään 30 metriä leveä viheryhteys ekologisen yhteyden kehittämiseksi ja nykyisten epäjatkuvuuskohtien parantamiseksi. Ekologisen viheryhteyden maisema-arkkitehtoninen ja kaupunkikuvallinen luonne vaihtelee alueen eri osissa, ja kaikkein urbaaneimmassa kohdassa Viinikanlahden aukion ympäristössä yhteyden kohdalla on myös kivettyjä ja päällystettyjä, aukiomaisia alueen osia ja myös koristekasvien avulla tuetaan ekologista verkostoa.

Yhteyden suunnittelussa on painotettu kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, ekologista jatkuvuutta, viheralueen riittävää leveyttä sekä riittävää puustoisuutta ja kasvillisuuden monikerroksellisuutta. Puusto ja puuryhmät muodostavat yhtenäisen ja katkeamattoman ekologisen viheryhteyden läpi koko alueen.

Viinikanlahden väliaikaiset paahdeniityt ovat houkutelleet paikalle arvokasta hyöteislajistoa. Paahdeniittyjen kasvualusta ja siemenpankki siirretään alueen rakentuessa Viinikanlahdenpuistoon osaksi uutta kaupunginosaa.

Tampereen kansalliseen kaupunkipuistoon liittyviä tavoitteita

Pyhäjärven rantavyöhykkeen ja järvimaiseman sekä ekologian kannalta on tärkeää, että Viinikanlahden alueella viher- ja virkistysyhteyttä kehitetään ja vahvistetaan. Rantavyöhyke varataan julkiseen käyttöön ja sinne osoitetaan monipuolisia ja laadukkaita lähivirkistyspalveluja ja -toimintoja. Viher- ja virkistysyhteyksien sekä ekologisten yhteyksien jatkuvuutta rantojen suuntaisesti kehitetään Hatanpään puistojen ja Viinikanojan välillä sekä rannan saavutettavuutta parannetaan.

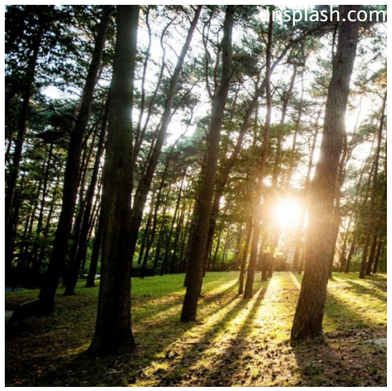

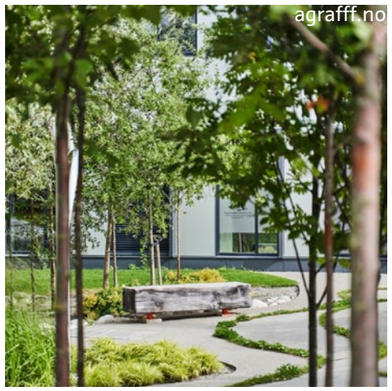

Koristekasvien ekologia

Isompi lajikirjo luo monimuotoisempaa ympäristöä, joka kestää paremmin muun muassa yllättäviä sääoloja ja tautien esiintymistä.

Puuvartiset kasvit tuottavat suurimman määrän ekosysteemipalveluita suuren kokonsa ja pitkäikäisyytensä ansiosta.

Suuri ja tiheä latvusto sekä karhea / karvainen lehtien pinta parantavat sadeveden varastoitumista lehvästöön.
Nämä ominaisuudet lisäävät myös ilmassa olevien saasteiden sitoutumista. Havupuut sitovat ilman epäpuhtauksia myös talvella.

Isompi lajikirjo luo monimuotoisempaa ympäristöä ja kestää paremmin yllättäviä sääoloja, runsaampaa petojen ja erilaisten tautien esiintymistä, kovempaa kilpailua ravinnosta jne.
Monilajinen- ja kerroksellinen kasvillisuus sitoo runsaasti hiiltä.

Syväjuuriset kasvit kuohkeuttavat kasvualustaa ja typensitojakasvit lannoittavat maatuessaan. Lehti- ja oksakarike ravitsee maaperää (kaikkea maatuvaa ainesta ei tuli siivota pois).
Monilajinen juuristo, sienirihmastot ja pieneliöstö parantavat maaperän hyvinvointia. Maanpeitekasvillisuus pidättää kosteutta ja vähentää eroosiota.

Rikas hyönteislajisto tarkoittaa enemmän petohyönteisiä joka puolestaan vähentää tarvetta kemialliselle torjunnalle.
Hyönteisten lisääntyminen houkuttelee enemmän hyönteissyöjälintuja, esim. varpusia.
Hyvä luontopiha tarjoaa eliöstölle ravintoa, lisääntymis- ja suojapaikkoja, vettä ja lajitovereita.

Tärkeää on tarjota mahdollisimman paljon erilaisia pienelinympäristöjä lajirunsauden ylläpitämiseksi.

1. Puut

Suomen (luonnonvaraisilla) puilla elää kaikki eliöryhmät yhteen laskettuna noin 12 000 seuralaislajia. Generalistilajit voivat hyödyntää moniin eri sukuihin kuuluvia puulajeja. Sekä havu- että lehtipuita kykenemään hyödyntäviä lajeja on kuitenkin vähän ja havu- ja lehtipuiden lajisto onkin paljolti erilainen. Meillä vieraiden, ainavihantien puulajien, esim. tuijat, luontomerkitys vähäinen. Spesialistilajit tulevat toimeen vain kyseisen puulajin tai -suvun elävillä tai kuolleilla yksilöillä.

Kukkivat puut ovat tärkeitä ravinnonlähteitä pölyttäjähyönteisille. Marja- ja siemensadot vaikuttavat selvästi marjan- ja siemensyöjälintujen muuttokäyttäytymiseen. Hyvät marja- ja siemenvuodet myöhästyttävät syysmuuttoa ja aikaistavat seuraavan kevään paluumuuttoa.
Monet sienilajit hankkivat energiansa ja ravintoaineensa loisimalla elävillä puilla. Loissieniä on monissa eri sieniryhmissä, ja niitä esiintyy kaikilla puulajeilla. Loissienissä ja mikrobeissa on paljon tietyille puusuvuille ja -lajeille erikoistuneita spesialisteja, koska eri puusukujen puolustusyhdisteet ovat erilaisia. Elävien puiden runkoja ja juuria on erikoistunut lahottamaan joukko kääpiä ja lakkisieniä. Osa näistä lajeista on isäntäpuulleen haitallisia. Osa taas leviää puuhun kuolleiden oksien kautta, lahottaa vain kuollutta sydänpuuta ja on isäntäpuulleen haitattomia.

Kaupunkimetsissä ja puistoissa tavoitteena tulisi olla mahdollisimman monipuolinen puusto, vähälukuisten puulajien suosiminen sekä vanhojen puiden säilyttäminen mahdollisimman pitkään. Pystyyn kuolleet puut, jotka muodostavat turvallisuusriskin, tulisi kaataa maahan tai tehdä niistä tekopökkelöitä.

2. Pensaat

Urbaanit pensasaidat (/-aidanteet) voivat tuottaa useita tärkeitä ekosysteemipalveluita:
Vaikutus pienilmastoon (viilentäminen, tuulisuuden vähentäminen, eristävä vaikutus), tulviin ja sateisiin sekä luonnon monimuotoisuuteen (biodiversiteetti), pölytys, hiilen sitominen, yleinen hyvinvointi, melun vaimentaminen, maaperän puhdistaminen epäpuhtauksista, turvallisuuden- ja yksityisyydentunteen luominen, näkymien rajaaminen).

Myös mahdollisia haittoja: leviäminen haitallisena vieraslajina, allergisoivuus, liiallinen varjostus, ilmanlaadun huonontuminen, työläs hoito (esim. leikkaaminen), biologiset haihtuvat yhdisteet.

3. Perhos- ja mesikasvit

Perhoset, mesipistiäiset yms. suunnistavat lähietäisyydeltä kukille värin perusteella. Suosittuja värejä sininen, liila ja keltainen. Perhosten verkkosilmät eivät havaitse puhdasta punaista, mutta purppura houkuttaa. Myöskään mehiläiset eivät hakeudu puhtaan punaisille kukille. Yöperhosia taas houkuttelevat vaaleat ja valkoiset kukat. Kasvien tuoksut ovat tärkeitä etenkin yöperhosille, mutta myös muille. Kukkien muoto, koko ja rakenne tärkeä (pääsy mesilähteelle).

Perhoskasvi-istutuksessa eduksi laittaa samaa lajia useampia yksilöitä ryhmäksi, mutta ei kuitenkaan "sotilasrivejä".
Köynnöskasvit tarjoavat hyviä suojapaikkoja, mutta myös ravinnonlähteitä. Maatiaislajit usein pitkälle jalostettuja lajikkeita hyödyllisempiä ekosysteemin kannalta (esim. mesilähteen sijainti kukassa). Tuoksuttomat kasvit eivät tuota mettä.

Kukinnan jatkuvuus / eriaikaisuus keväästä myöhäiseen syksyyn tärkeää. Etenkin varhaiskevät on kriittistä aikaa.

1. Soutajanpuisto

Uimaranta on sijoitettu Pyhäjärven virtauksien, saavutettavuuden ja satamaliikenteen reunaehdot huomioiden. Se on suunniteltu luontevaksi osaksi rantapuiston kokonaissommitelmaa ja virkistyspalveluita puku-, sauna- ja huoltotiloineen. Valoisuus on pyritty maksimoimaan ja tuulisuus taas minimoimaan rantapuistossa ja uimarannalla aallonmurtajan sekä puuistutusten sijoittamisen avulla.

Uimaranta muodostaa yhdessä Aurinkonurmen kanssa läntisen osan rantapuistosta, sijaiten koulukorttelin sekä soutu- ja melontakeskuksen välittömässä läheisyydessä. Alueen läpi kulkee alueen jalankulun ja pyöräilyn pääreitti sekä soutu- ja melontakeskuksen ja uimarannan huolto- ja pelastusyhteys.

Uimarannan loivan rantaprofiilin kaltevuus on 10% 2 m syvyyteen asti. Uimaranta varustetaan hyppytornilla, jossa on 1 m ja 3 m hyppytasanteet.
Talviuinti sijoittuu soutu- ja melontakeskuksen altaaseen. Erilaisia palveluita kuten kesäkioskeja on mahdollista sijoittaa uimarannan ja kävely-pyöräilyreitin väliin. Soutu- ja melontakeskus voi käyttää läheisiä nurmi- /niittyalueita kuivaharjoitteluun tarvittaessa.

Uimarannan läheisyydessä sijaitsee ulkokuntoilualue sekä grillipaikat. Aluekokonaisuus mahdollistaa pienten puistotapahtumien järjestämisen.

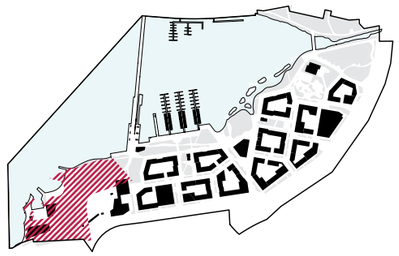

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Havainnekuva uima-rannalta soutu- ja melontakeskuksen suuntaan.

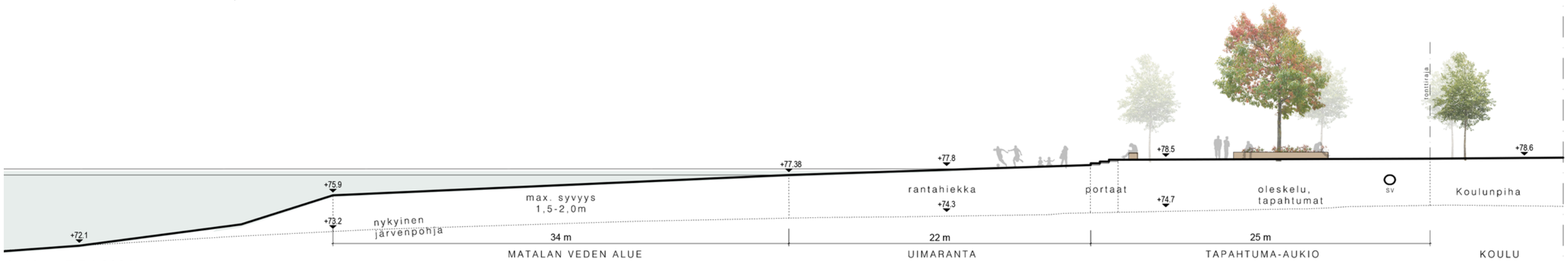

Leikkaus E-E 1:300 Uimaranta

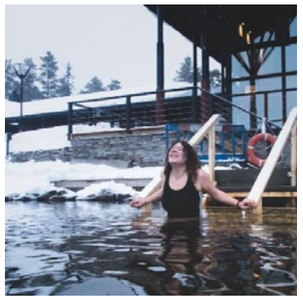

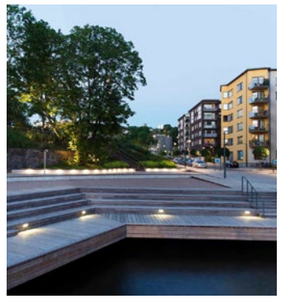

Loci Maisema-arkkitehdit

Havainnekuva uimarannalta soutu- ja melontakeskuksen suuntaan. Taustalla häämöttää Hatanpään kartano ja sen puisto.

Havainnekuva Soutajanpuistosta soutu- ja melontakeskuksen sekä Hatanpään sairaalan ja puistojen suuntaan.

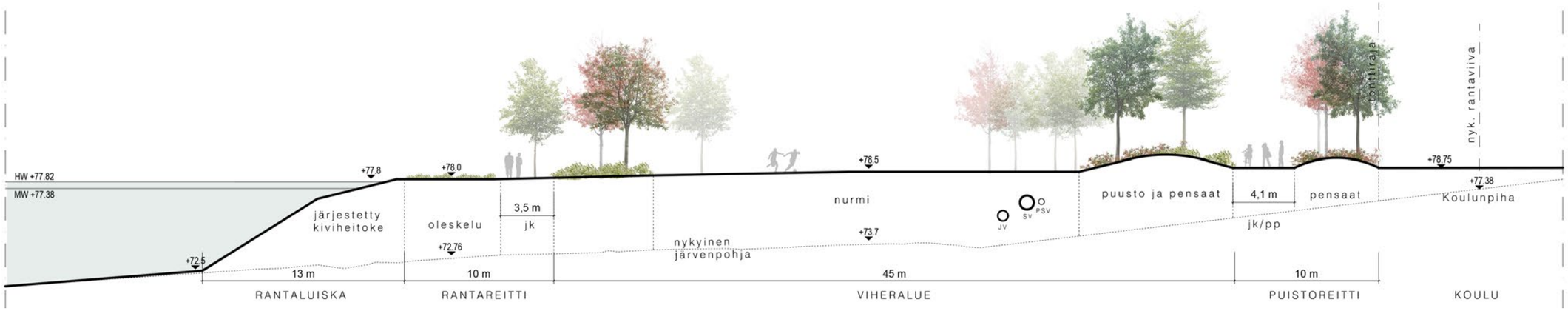

Leikkaus D-D 1:300 Soutajanpuisto (kun tulostetaan A3-arkille)

2. Viinikan satamapuisto

Viinikan satamapuisto sijoittuu virtausten osalta suojaisaan paikkaan uuden sillan itäpuolelle, muodostaen avaran ja vehreän osan puistovyöhykettä.

Satamapuistoon sijoittuu sekä vesitse että maitse saapuville kävijöille palveluja, kuten kahvila, polttoainejakelu, välinevuokraus, latauspiste ja jätehuolto.

Länsiosassa on reitti- ja risteilyaluslaituri, jonka yhteydessä sijaitseva ranta-aukio ja kahvilarakennus mahdollistavat monipuolista toimintaa kuten kesäkauden puistotapahtumien järjestämistä. Aukiolta pohjoiseen nouseva silta toimii kevyen liikenteen reittien lisäksi myös mahdollisena kalastuspaikkana.

Itäosassa puisto liittyy Viinikanlahden aukioon. Veteen laskeutuvat portaat mahdollistaa turvallisen pääsyn veden äärelle.

Palveluita kuten kioskeja on mahdollista sijoittaa sataman kahvilarakennuksen, risteilylaiturin tai sillan yhteyteen. Myös sataman viereisten asuinkortteleiden maantasokerrokseen sijoittuu liiketiloja.

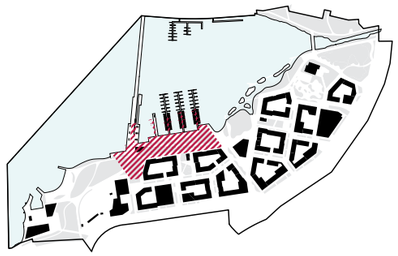

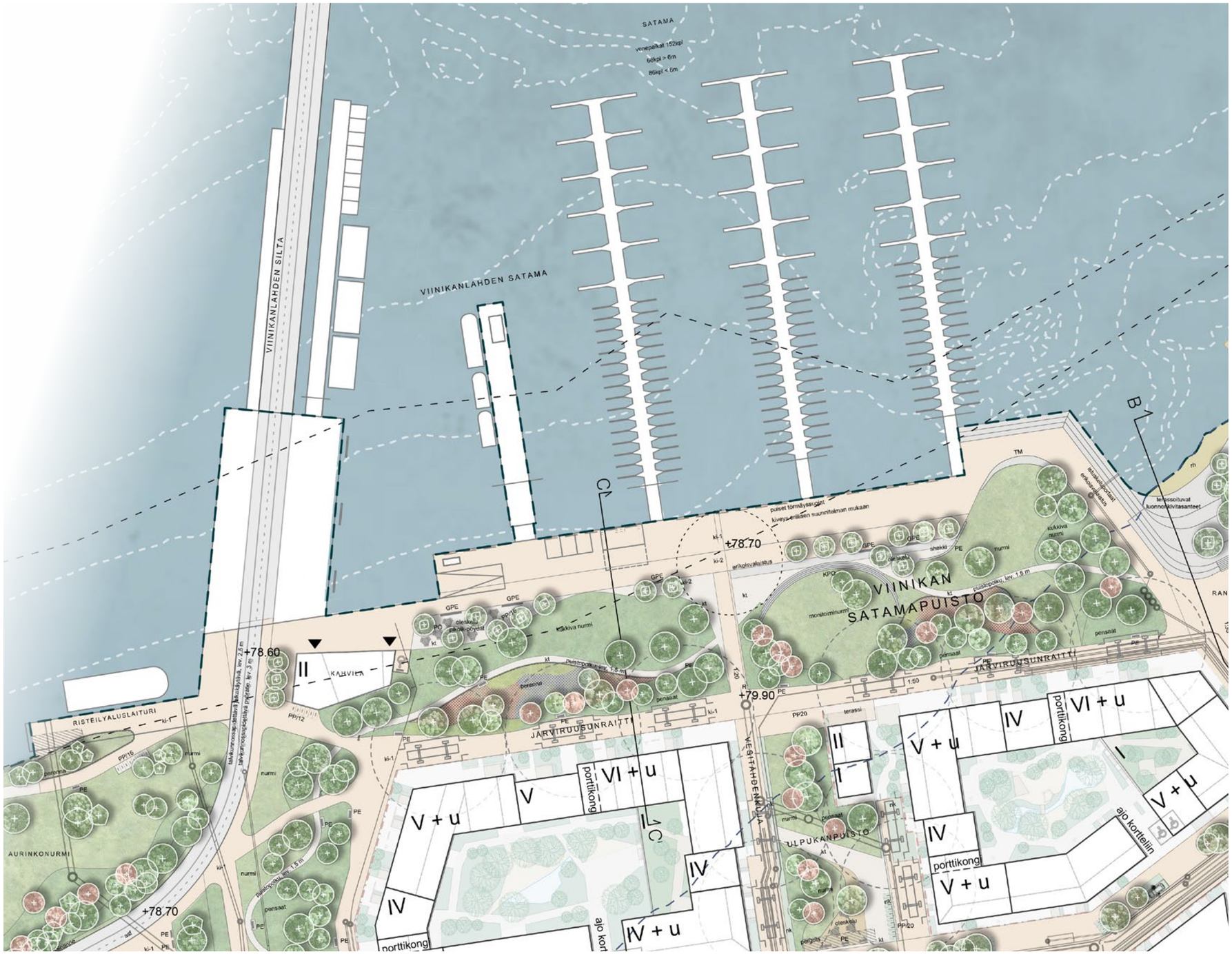

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

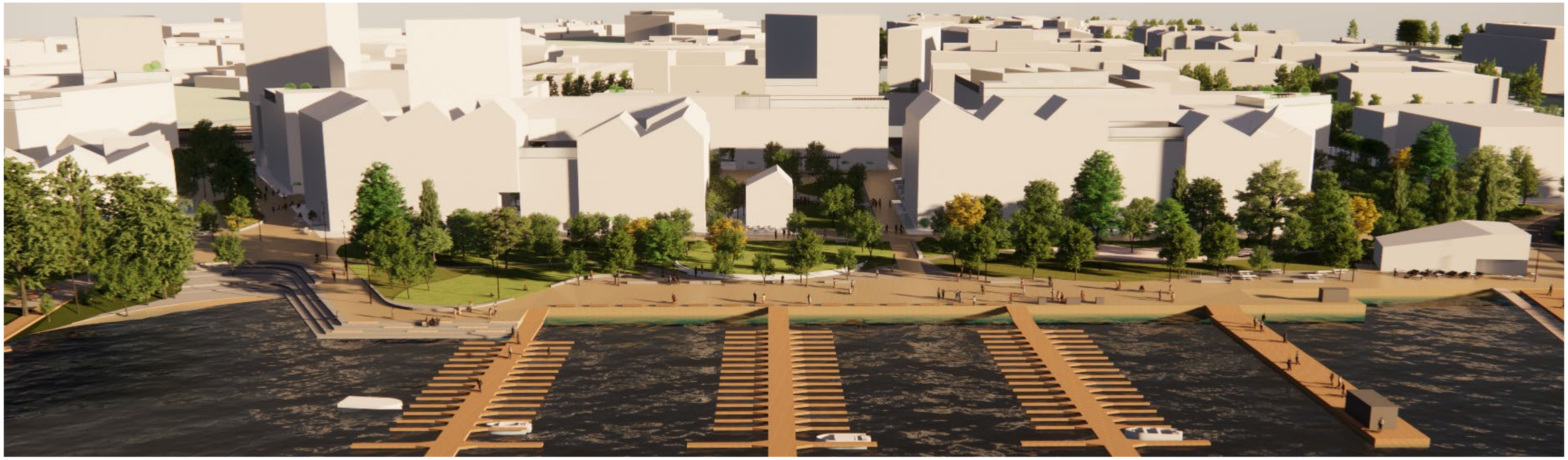

Havainnekuva Viinikan satamapuistosta

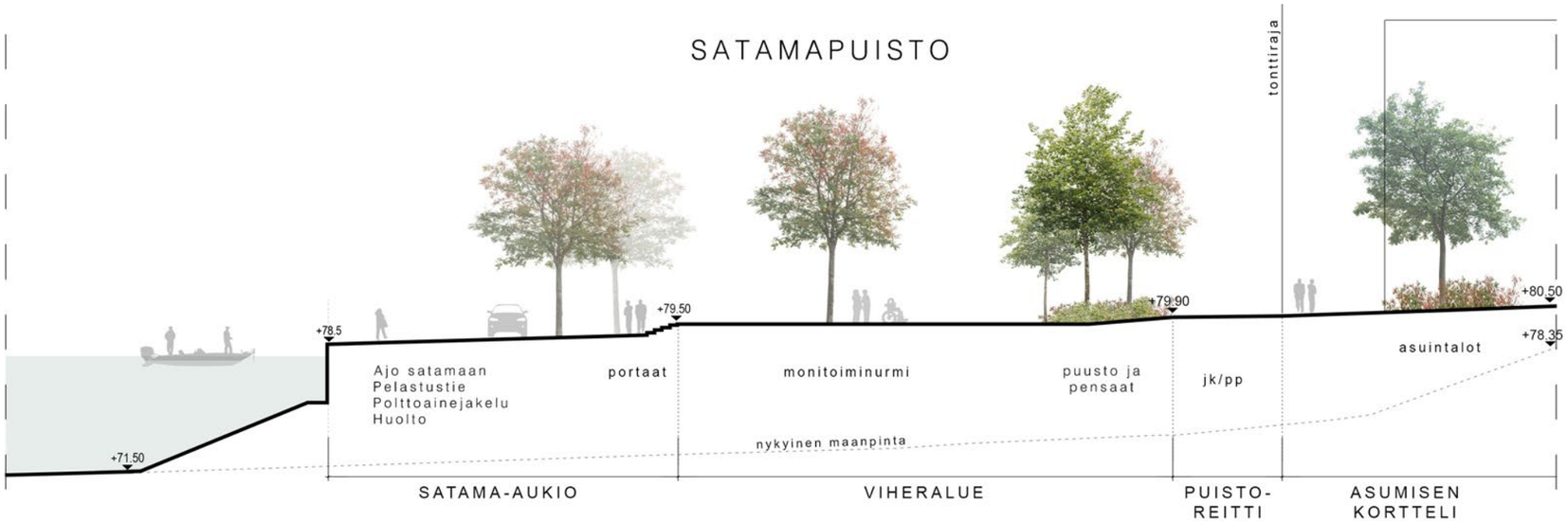

Leikkaus C-C 1:300 Viinikan satamapuisto (kun tulostetaan A3-arkille)

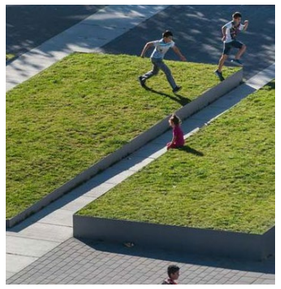

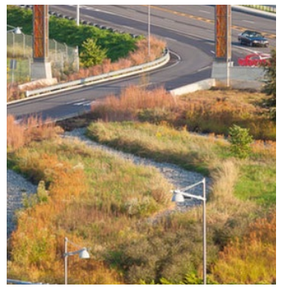
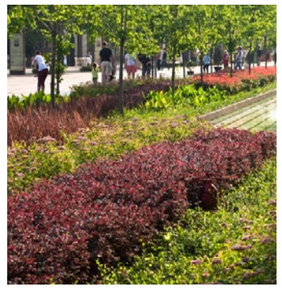

3. Viinikanlahdenpuiston länsiosa

Puistolaitureiden lomassa vapaasti kasvava heinikko ja rantaniitty mahdollistavat luonnon eliöstölle luontaisia elinympäristöjä. Puisto tarjoaa kävijöille luonto- ja näköalareitin, joka kulkee osittain veden päällä vedenkorkeudesta riippuen.

Puiston laiturilla kulkeva reitti alkaa länsipäässä Viinikanlahden aukion päätteenä olevan vesialtaan reunasta ja itäpäässä itäisen sillan ranta-aukion oleskeluportaiden kohdalta. Reitti kulkee idyllisten saarien kautta. Niiden välistä aukeaa viehättäviä näköaloja järvelle.

Laiturilla sijaitsevien oleskelupaikkojen yhteydessä voi olla esimerkiksi riippumattojen kaltaisia verkkoja, jotka mahdollistavat makoilun lähellä vedenpintaa.

Puiston viheralueet muodostuvat osittain alueella nykyisin olevasta viherkumpareesta säilyvine puustoineen. Osa uudesta, rakennettavasta puistosta jää veden alle huipputulvan aikaan.

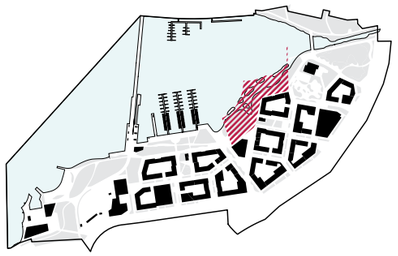

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Laitureiden oleskelualueilla voi nauttia rantaniityn monimuotoisesta kasvillisuudesta ja lajistosta.

Korkean veden aikaan (+77.82) rantaniityt ovat veden vallassa.

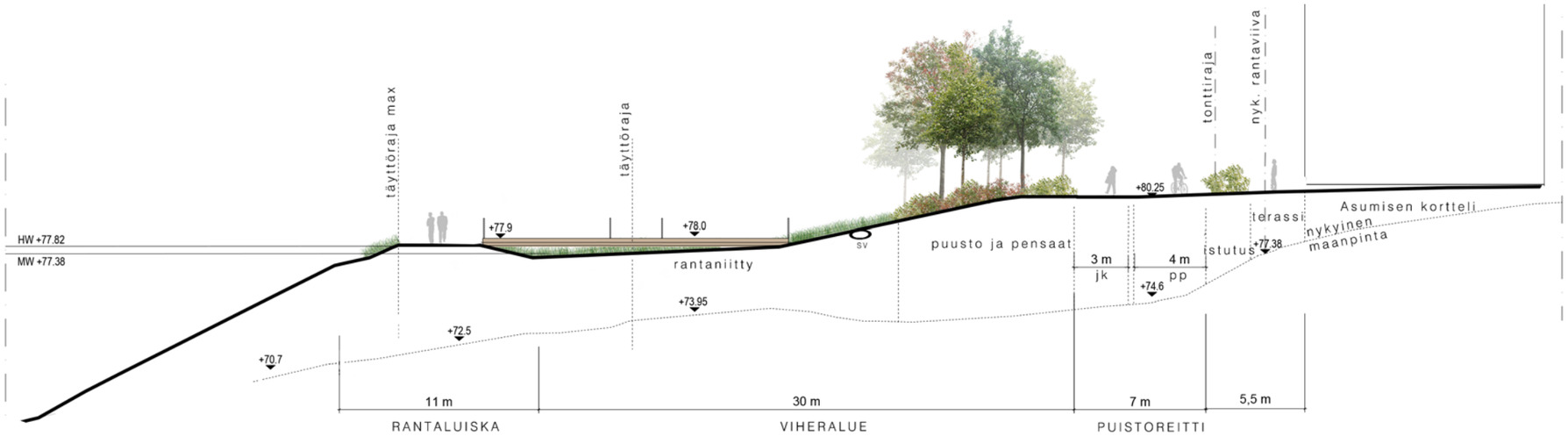

Leikkaus A-A 1:300 Läntinen Viinikanlahdenpuisto (kun tulostetaan A3-arkille)

4. Viinikanlahdenpuiston itäosa ja leikkipaikka

Viinikanlahdenpuisto on Ratinan suunnasta saapuessa rantapuiston ensimmäinen puistoalue. Sillä on tärkeä merkitys saapumisalueena Viinikanlahden uudelle alueelle. Nurmi- ja niittyalueet tarjoavat mahdollisuuden myös monipuolisten puistotoimintojen sijoitteluun.

Viinikanlahdenpuiston maisemallinen käsittely ja jäsentely perustuu virkistysreittien ja -toimintojen kehittämiseen, sekä ekologisen siniviheryhteyden vahvistamiseen Iidesjärven ja Pyhäjärven välillä. Puisto kytkeytyy vastapäätä olevaan Höyrynpuistoon sillan avulla ja sitä myöten rantapuiston alue yhdistyy keskustaan ja uuteen kaupunginosaan. Viinikanojan suun nykyinen puusto pyritään säilyttämään mahdollisimman pitkälti nykyisellään ja vuosien varrella ennallistamaan - suojaisana lepakoiden ruokailualueena ja arvokkaana hyönteisalueena.

Puiston pohjois- ja länsiosaan sijoittuvat käyttö- ja paahdeniittyalueet vahvistavat alueen monimuotoisuutta ja mahdollistavat samalla myös vapaan oleskelun. Puiston itäosan nurmialueet tarjoavat mahdollisuuden esimerkiksi monipuolisten puistotoimintojen, kuten puistominigolfin ja petankin sijoittamisen alueelle.

Puiston länsireunassa sijaitsee jätevedenpumppaamo, jonka toimintavarmuus on kunnallisteknisesti tärkeää. Tämän vuoksi sen huoltoyhteys on oltava jatkuvasti saavutettavissa tarvittavin kalustoin. Pumppaamon vuoksi puiston alla kulkee runsaasti kunnallistekniikkaa, joka vaikuttaa viheralueilla mm. puiden ja rakenteiden sijoitteluun, esim. siirtoviemäreiden kohdalla ei voi olla lainkaan puita.

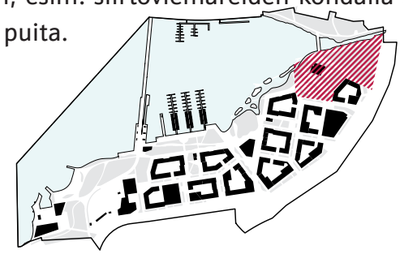

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Havainnekuva Viinikanlahdenpuistosta lintuperspektiivistä

Puiston melusuojaus

Viinikanlahden puiston suunnittelussa on huomioitu myös Hatanpään valtatieltä kantautuva melu ja sen vähentäminen.

Melusuojaus toimii parhaiten mahdollisimman lähellä äänilähdettä, jonka vuoksi se onkin tuotu mahdollisimman lähelle katua. Se muodostaa raitiovaunupysäkin yhteyteen rantapuiston itäisen saapumisaukion.

Selvityksen mukaan puistoon tarvitaan vähintään kaksi metriä korkea, umpinainen melunsuojausrakenne.

Suunnitelmassa melulta suojaavat muurit kehystävät sisääntuloaukiolta puistoon kulkevia reittejä madaltuen puiston maanpinnan tasoon. Puiston puolella maanpinta nousee noin metrin kadun pintaa korkeammalle, jolloin muureistä jää vain puolet näkyviin.

Kadun varressa sijaitsevien muurien yhteyteen on suunniteltu alueen teollisesta historiasta ammentavat pergolarakenteet köynnöksineen. Puiston pergolateema jatkuu Viinikanojan sillan melusuojauksen ilmeessä, joka suunnitellaan raitiontien yhteydessä yhteensovittaen puistosuunnittelun kanssa.

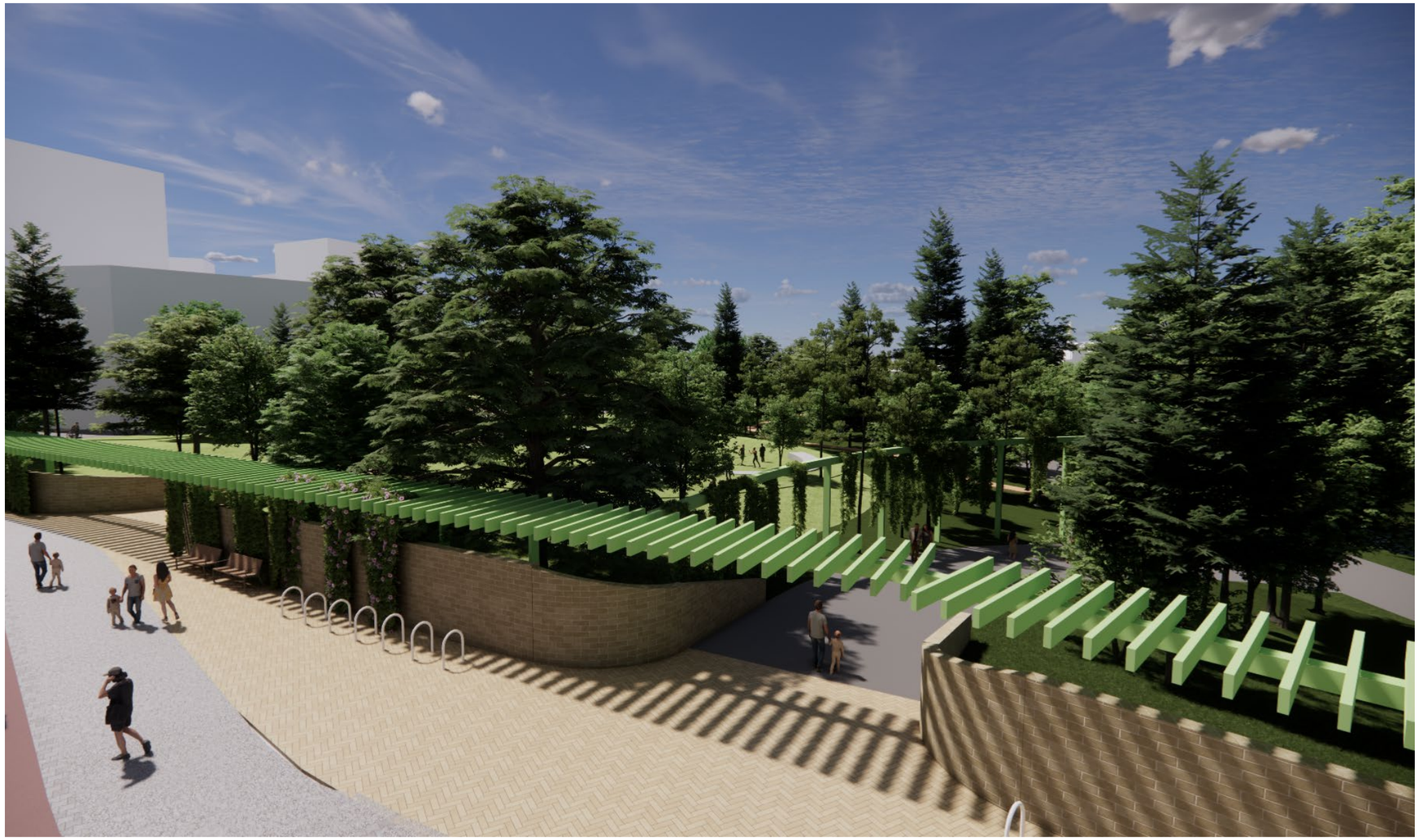

Havainnekuva Viinikanlahdenpuiston saapumisaukiosta alueen itäpäässä

Esimerkkejä erilaisista puistotoiminnoista alueella

Puistominigolf

Lenkkeily

Puistojooga

Kukkivien niittyalueiden lomassa kulkevat reitit

Pikniknurmi

Leikkipaikka

Viinikanlahdenpuiston lounaiskulmaan, pumppaamon eteläpuolelle sijoittuu leikkipaikka, jossa on monipuolisesti toimintoja eri ikäisille leikkijöille. Leikkipaikalla on erilliset, aitaamattomat alueet pienten ja isojen leikille. Myös esteettömään leikkiin on kiinnitetty huomiota. Leikkipaikan luoteiskulmaan sijoittuu hiekkatekonurmipintainen pelikenttä ja ulkokuntoiluvälineitä.

Leikkipaikan teema on saanut inspiraationsa Viinikanojassa havaituista saukoista ja muista Viinikanojan luontoarvoista. Leikkipaikan luontoaiheiset leikkivälineet, pintamateriaalit, värimaailma, muotokieli ja leikkisät luontoaiheiset yksityiskohdat muodostavat vahvan identiteetin leikkipaikalle.

Kasvillisuus on tärkeässä osassa puiston luonnonmukaista ilmettä. Kasvillisuus on monilajista ja runsasta. Monilajinen puusto luo puistoon mahdollisimman paljon myös varjoisia paikkoja leikkiä. Puuston välistä avautuu näkymät Pyhäjärveä kohti.

Leikkipaikan lounaiskulmaan sijoitetaan toiminnallisesti käytetettävä melueste Hatanpään valtatieltä kantautuvan melun vuoksi.

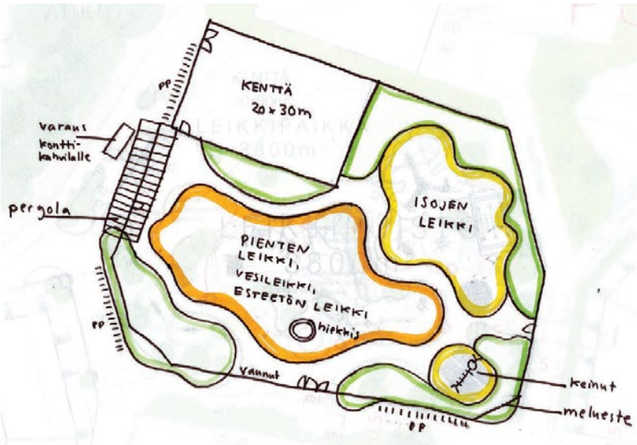

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

Suunnittelun teemat:

- *Vehreys, paljon varjostavaa kasvillisuutta*
- *Maanläheiset värit pintamateriaaleissa, orgaaniset, veden aaltoilua muistuttavat muodot*
- *Leikkisiä yksityiskohtia*
- *Erikoisvalaistus mahdollistaa pimeän aikaan ilmestyvät saukot ja saukon kaverit*
- *Luontoaiheiset siluetit*
- *Luontoaiheiset eläinpatsaat, sijoittelu siten, että turvassa ilkivallalta*

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

5. Viinikanlahden aukio

Viinikanlahden aukio muodostaa kaupunginosan toiminnallisen ytimen ja näkymäakselin pääsaapumisalueelle ja rantaan.

Kaupunginosan toiminnallinen ydin

Viinikanlahden aukio muodostaa kaupunginosan toiminnallisen ytimen ja pääsaapumisen alueelle ja rantaan. Näkymät rantaan ja järvelle avautuvat kävelyakselin suuntaisesti. Tila on leveä, viihtyisyyttä luodaan vaihtelevan korkuisilla istutuksilla ja kalusteilla.

Aukiota rajaavat liiketilat, ja niiden edustalle varataan mahdollisuus terasseille. Aukiolla on vapaata tilaa pienimuotoisille katutapahtumille porrastuvine istuintasoineen.

Hulevedet johdetaan aukion itäreunan matalammalle kasvillisuusalueelle, ja puiden alle sijoitetaan oleskelupaikkoja.

Pyöräilyn pääreitti kulkee aukion läpi, jossa on ympäröivästä aukiomateriaalista erottuva pinnoite. Pyöräpaikkoja sijoitetaan istutusalueiden lomaan. Huoltoajo ja kunnallistekniikka sijoittuvat pääsääntöisesti akselin länsireunalle. Hatanpään valtatien varressa on raitiotiepysäkki.

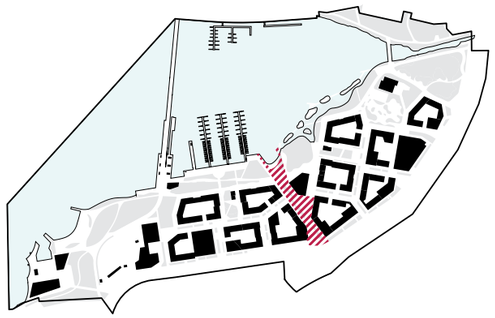

Porrastuva ranta-aukio

Keskusakselin päätteessä rannassa aukio ja rantapuisto liittyvät toisiinsa. Rantapuiston kasvillisuus ja maisema-arkkitehtoniset teemat välittyvät Viinikanlahden aukion kautta kaupunkirakenteen sisään.

Ranta-aukio porrastuu Pyhäjärven rantaan, nostaen vedenpinnan osaksi aukiota. Vaihtelevat sääilmiöt tulevat näkyväksi ranta-aukiolla: kovalla pohjoistuulella tyrskyjen pärskeet voivat nousta aukiolle, kun taas tyynellä säällä matalat tasot mahdollistavat kahlaamisen rantavedessä. Veden läheisyys luo vaihtelevia kasvillisuustyyppejä istutusalueille

Istutusalueiden rytmistä tuulensuojaa

Viinikanlahden aukio on etelä- ja pohjoisvirtauksilla tuulinen ja etenkin sen eteläreunaan voi muodostua tuulenpyörteitä. Tuulioloja katutasossa voidaan hieman parantaa maisema-arkkitehtuurin keinoin sijoittamalla matalahkoja rakenteita (korkeus 1-2 m) ja puustoa ongelma-alueiden eteläpuolelle.
Kävelyakselin istutusalueet tehdään korotettuina kumpuina, jotka muodostavat tuulensuojaa ja luovat porrastettuja levähdyspaikkoja. Vaihtelevan korkuisten istutusalueiden aaltoileva rytmi – "rannan aallot" – ikään kuin vyöryy kaupunkirakenteen sisään.

Sijoittelussa huomioidaan kävelyakselin suuntaisesti näkymät rantaan ja järvelle. Aukion itälaidalla ja Hatanpään valtatien aukiolle istutetaan suurempia puita, jotka osaltaan hillitsevät etelän suuntaisia tuulia.

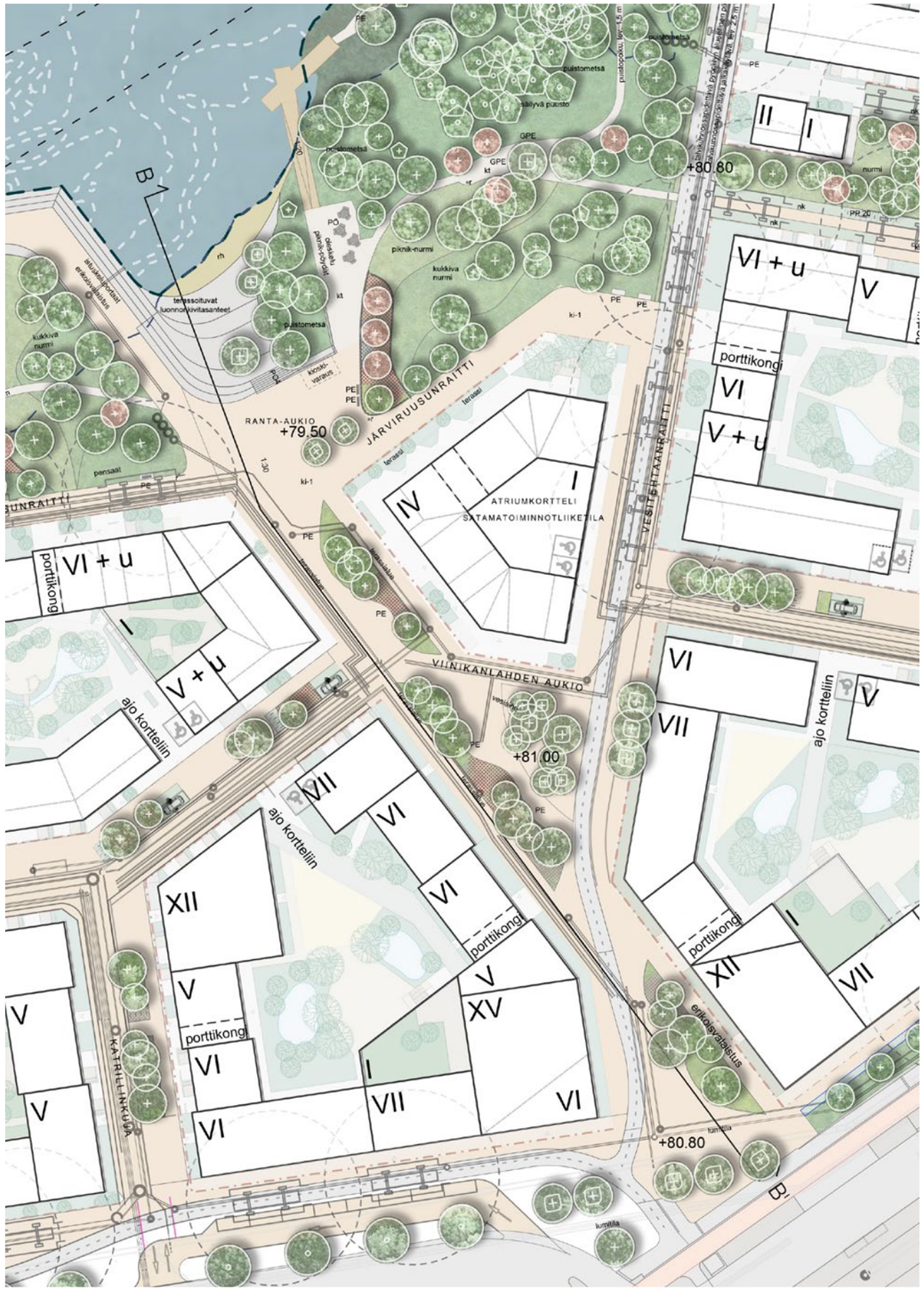

Ote yleissuunnitelmasta 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Havainnekuva Viinikanlahden aukion avoimelta alueelta, joka voi toimia tapahtuma- ja kohtaamispaikkana

Näkymä Viinikanlahden aukion yli kohti Pyhäjärveä

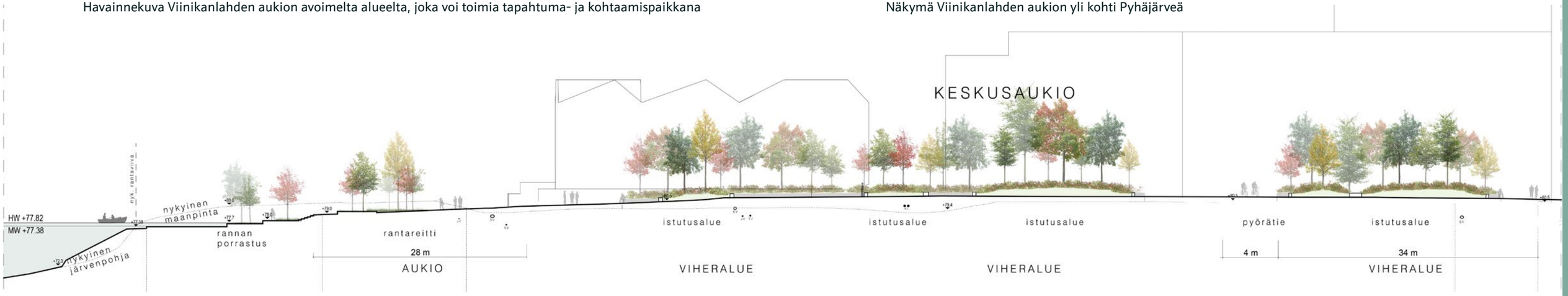

Leikkaus B-B 1:500, Viinikanlahden aukio (kun tulostetaan A3-arkille)

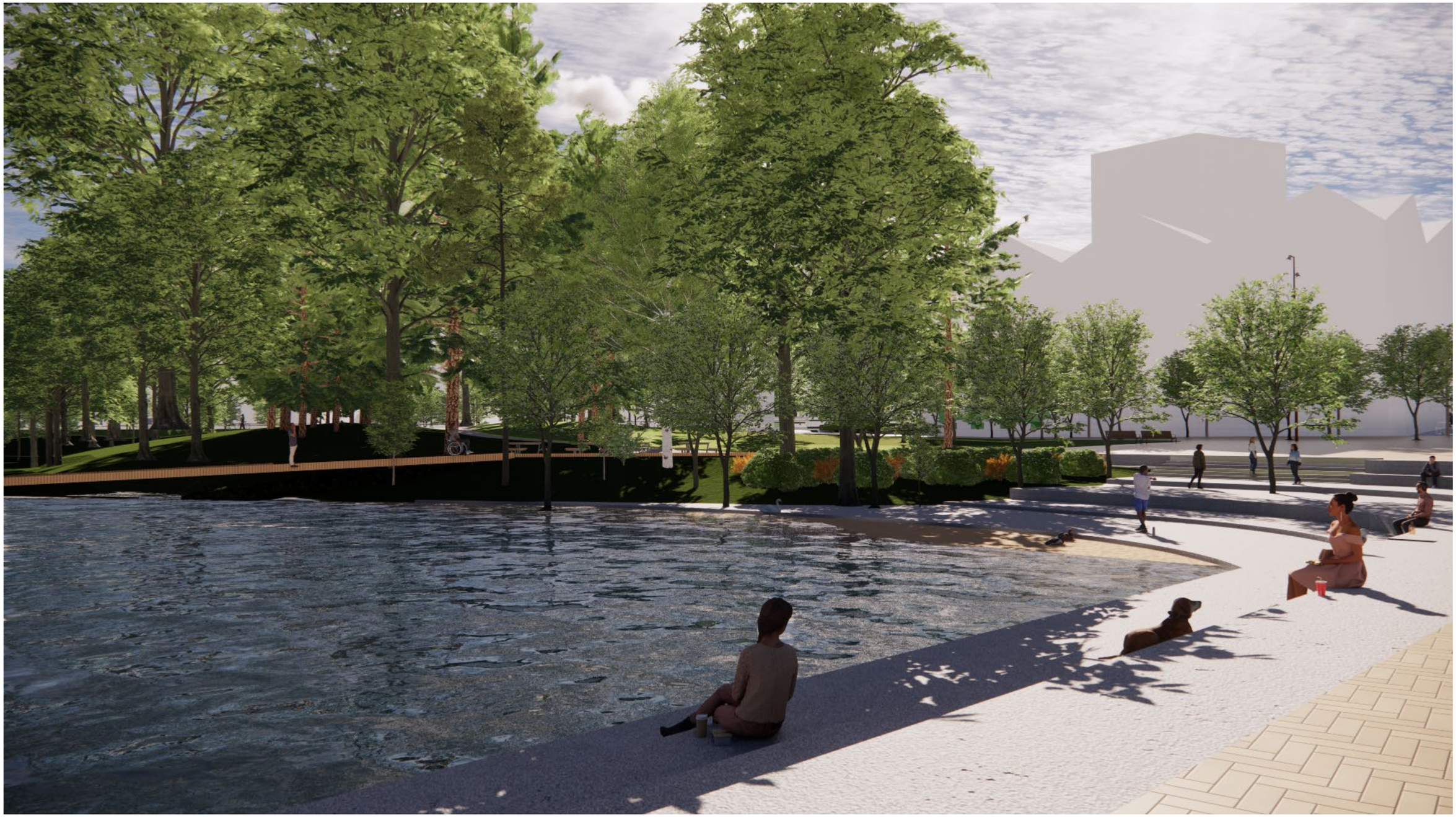

Viinikanlahden aukion päätteenä toimiva ranta-aukio toimii myös melojien rantautumispaikkana

6. Saapumisaukiot

Alueelle saavutaan aukioiden kautta: veden yli siltaa pitkin, kokoojakadulta kaupunkirakenteeseen sekä puistoon, mikä luo erinoimaisia paikkoja taiteen sijoittamiselle.

Avoimet akselit ja orientaatio

Kun kaupunkirakenteessa ranta-aukio ja katuaukio osuvat kohdakkain, syntyy näkymäakseli järvelle. Näkymää korostetaan suunnitelmassa niin, että järvimaisema ja sen yli avautuvat näkymät korostuvat ja välittyvät kokoojakaduille asti. Viinikanlahden aukion kohdalla akseli päättyy veteen, muodostaen solmukohdan ja tämän alueen maisemallisen kohokohdan, josta on näköyhteys mm. koko kaupungin maisemille tärkeään Näsinneulaan.

Taide muodostaa aukioiden ilmeen

Tavoitteena on, että jokainen aukio tukee alueen identiteettiä, luoden orientaatiota alueelle. Kaikki aukiot ovat mahdollisia julkisen taiteen sijoittamisen paikkoja – mahdollistaen esimerkiksi taidekonseptikilpailun järjestämisen. Jokaisen aukion ilme voisi muodostua esim. ko. aukion taiteen myötä. Taiteen inspiraation lähteenä voisi toimia esimerkiksi alueen lajisto, kasvillisuus ja historialliset viittaukset.

Kolmentyyppiset aukiot

Veden yli siltaa pitkin rantapuistoon
pienet aukiot muodostavat rantareitille pysähtymis- ja näköalapaikkoja

Kadulta kaupunkirakenteeseen
pienet aukiot taukoina katujulkisivuissa - mahdolliset taiteen paikat

Kadulta puistoon
kulku puistoporttien läpi suoraan kadulta puistoon itä- ja länsipäistä

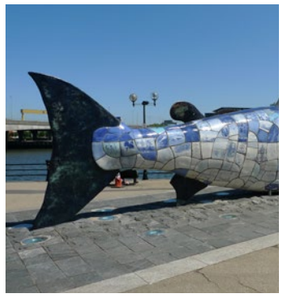
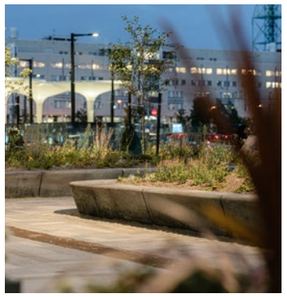

Havainnekuva Viinikanlahdenpuiston saapumisaukiosta alueen itäpäässä lintuperspektiivistä

7. Korttelipuistot

Korttelipuistot ovat välittäviä puistoalueita rantapuiston ja katujen välissä. Puistojen maisema-arkkitehtuuri heijastaa teemoja molemmista alueista.
Korttelipuistoja on kaksi, yksi kummallekin korttelikokonaisuuksien alueelliselle lohkolle ja asujaimistolle. Puistoille muodostetaan toisistaan hiukan poikkeavat visuaaliset ilmeet. Läntinen puisto lainaa elementtejä Viinikan satamapuiston maisema-arkkitehtuurista, kun taas itäisessä on viitteitä Viinikanlahdenpuiston teemoista.

Asukkaiden yhteiset olohuoneet

Korttelipuistot toimivat pihojen jatkeena ja ensisijaisesti alueen omien asukkaiden yhteisinä kohtaamispaikkoina. Puistoihin sijoitetaan pieniä puistotoimintoja kuten pingis, petankki, pöytäryhmiä ja riippumattoja.

Korttelitalot rajaavat puistoja rannan suuntaan. Rakennusten käyttötarkoitus heijastuu puistoihin: Rakennukset sijoittuvat tonttialueelle ja niissä on puolijulkisia yhteistiloja.

Pelastusreitit ja nostopaikat sijoittuvat osittain puiston reunoille puistokäytäville. Asuntoja rajaavat istutusvyöhykkeet. Sataman huoltoreitti kulkee läntisemmän korttelipuiston läpi puistokäytävää pitkin. Liiketilojen edessä kulkee myös huoltoliikennettä.

Suojaisat puistokeitaat

Kasvillisuudella tavoitellaan rantapuistoa pienipiirteisempää ja värikkäämpää ilmettä. Kukkiva kasvillisuus, syysvärit, hedelmäpuut, asukkaiden viljelylaatikot sekä sipulikasvit tuovat vuodenaikojen vaihtelun näkyväksi teemaksi korttelipuistoihin.

Suojaisampi sijainti verrattuna rantapuistoon (tuulisuus), luo mahdollisuuksia eri lajiston, kuten perhosten, elinolosuhteille. Eläinavusteisesta suunnittelusta luodaan teemaa puistoihin. Puistoille valitaan eri kohdelajit, joiden elinolosuhteet huomioidaan suunnittelussa.

Puiston hulevedet ohjataan kasvillisuusalueille viivytykseen. Tulvareitit kaduilta rantaan ohjataan korttelipuistojen läpi.

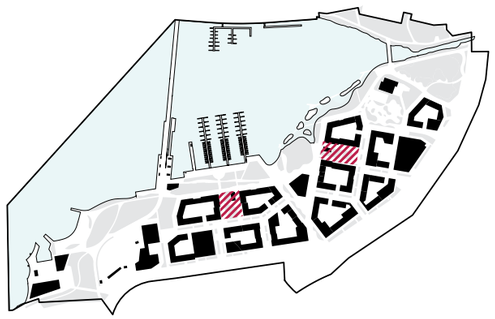

Läntinen korttelipuisto 1:1000 A3-arkilla

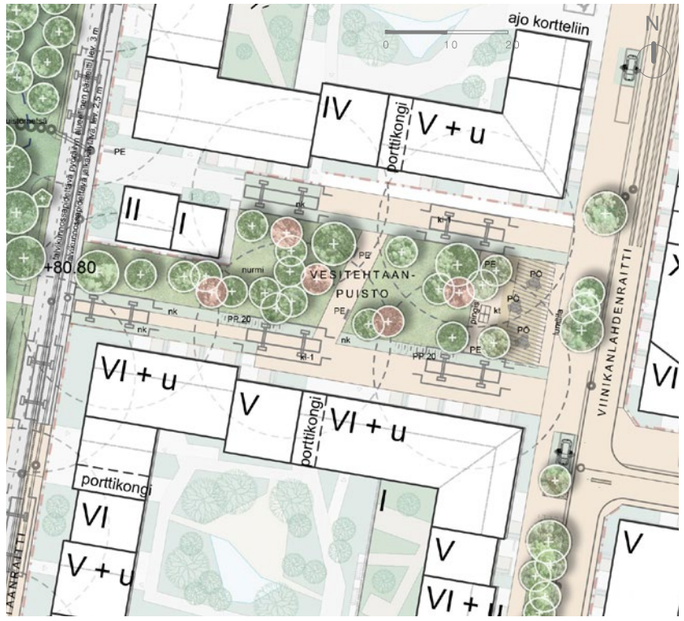

Itäinen korttelipuisto 1:1000 A3-arkilla

Havainnekuva itäisestä korttelipuistosta

Kadut

Katujen puusto muodostaa katuarboretumin vaihtelevalla lajistollaan. Hulevedet johdetaan kasvillisuusalueille ja käsitellään luonnonmukaisesti.

Vehreä monimuotoinen kasvillisuus

Katujen kantavana teemana toimii "katuarboretum" – käytetään vaihtelevaa lajistoa, joka muodostaa vehreän ja runsaan ilmeen. Epäsymmetrinen leveä istutuskaista ajoradan toisella puolella luo puitteet maksimaaliselle vihreälle. Monikerroksellinen kasvillisuus rakennetaan yhdistelmänä isoista ja pienistä katupuista, pensaista, perennoista sekä hulevesialueille sopivasta kasvillisuudesta.

Katupuina käytetään jo käytössä olevia ja hyväksi todettuja katupuulajeja, sekä mausteena voidaan hyödyntää myös puukokeilun puita, siellä missä niiden mahdollinen taantuminen ei vaikuta kasvillisuuden kokonaisilmeeseen.

Hulevedet kasvillisuudelle

Hulevedet johdetaan kasvillisuusalueille ja käsitellään luonnonmukaisin ratkaisuin. Kadun tasaus kallistuu istutusalueita kohti. Aukot reunakivilinjassa kokoavat hulevedet kasvillisuudelle, jonka istutusalueet ovat pääsääntöisesti alaslaskettuja sadepuutarhoja.

Kourulaatta istutusalueen reunassa kerää hiekoitushiekat ja kadun epäpuhtaudet ennen istutusalueelle kulkeutumista.

Kestävä ja laadukas materiaalimaailma

Katujen pinnoitteet valitaan laadukkaista ja kestävistä materiaaleista. Kiveystä käytetään korostamaan etenkin aukioita ja risteyskohtia. Pihakatujen pysäköintipaikkojen puoleisessa sivussa sijaitsee 0,5 m esteetön kiveyskaista. Pysäköinti- ja pyöräpaikoilla käytetään nurmisaumattua kiveystä.

Yhtenäinen pinnoite pihakaduilla viestii jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja autoilijoiden yhteisesti käyttämästä tilasta. Talvikunnossapito huomioidaan riittävinä lumitiloina.

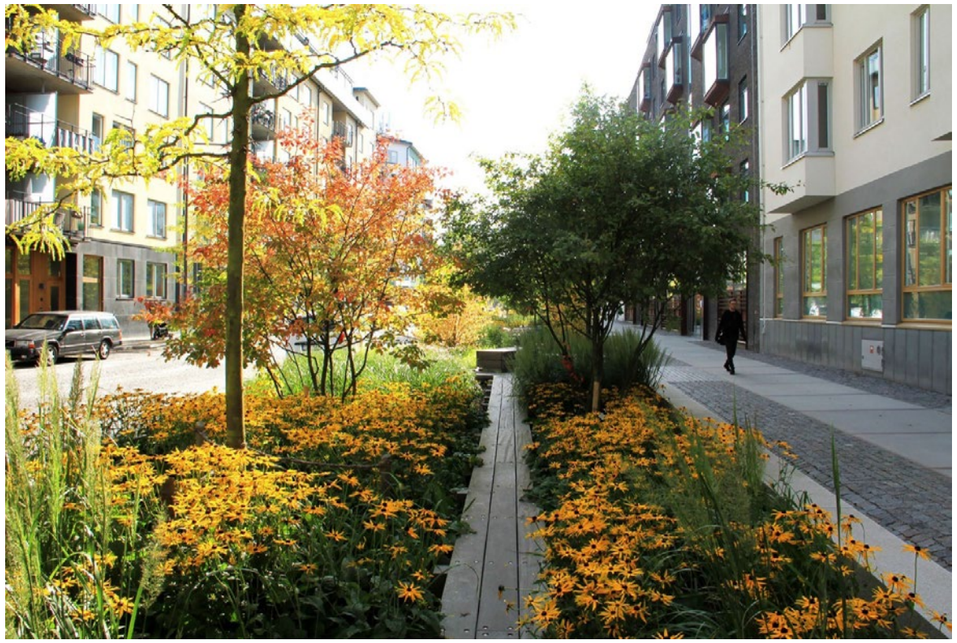

Jaktgatan/ Lövängsgatan, Norra Djurgårdsstaden, Tukholma, Ruotsi. Landezine.com

Pihakatujen monimuotoiset istutusalueet

Monimuotoinen kasvillisuus rakennetaan yhdistelmänä isoista ja pienistä katupuista, jotka muodostavat 1. ja 2. latvuskerroksen sekä pensaista, perennoista ja ranta-alueelle tyypillisestä heinäkasvillisuudesta ja hulevesialueille sopivasta kasvillisuudesta.

Katupuina käytetään jo käytössä olevia ja hyväksi todettuja katupuita sekä Tampereen puukokeilun puita Mustilan Arboretumista. Puukokeilun puut sijoitetaan siten, että niiden mahdollinen taantuminen ei vaikuta kasvillisuuden kokonaisilmeeseen ja että ne ovat helposti vaihdettavissa sopivaan lajikkeeseen.

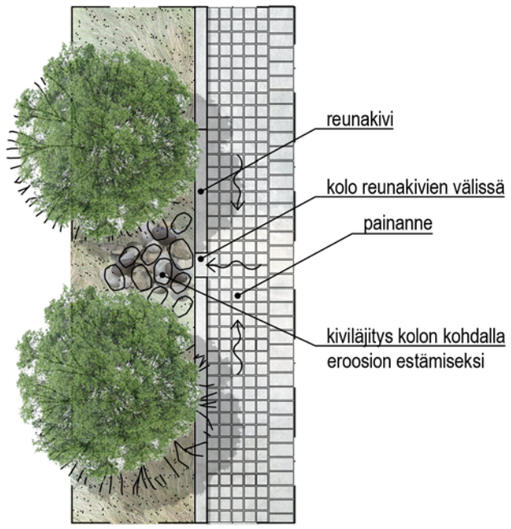

PERIAATE ISTUTUSALUEEN
REUNASTA YLHÄÄLTÄ 1:50

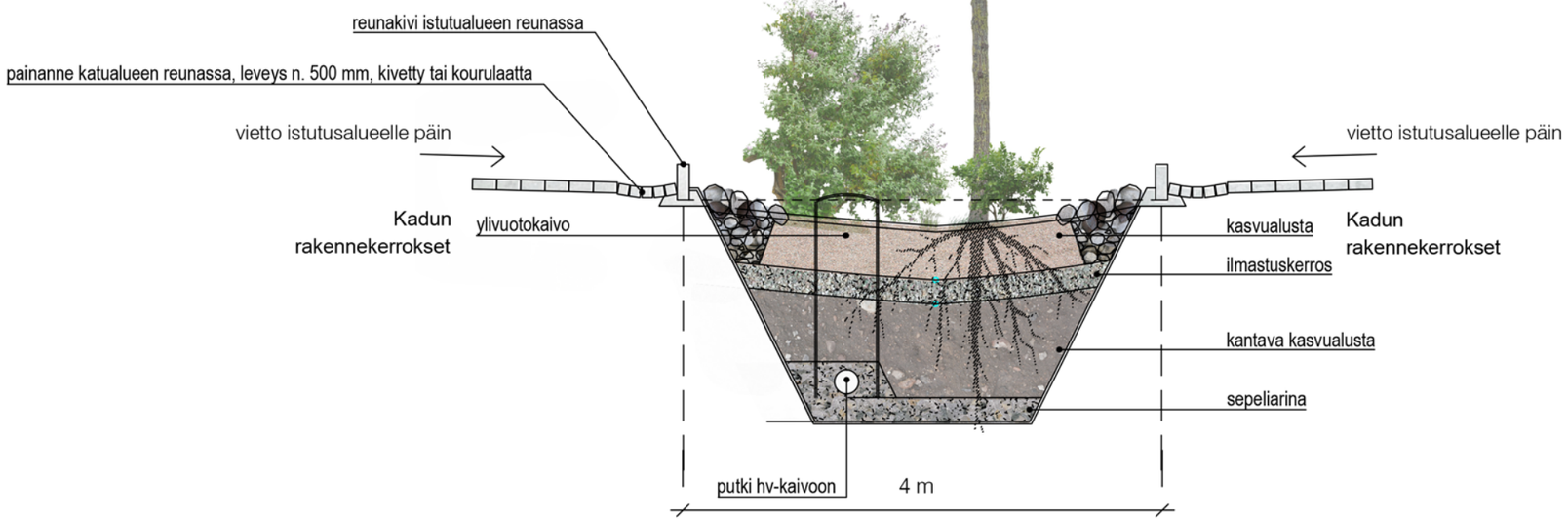

Loci Maisema-arkkitehdit

8. Pihakadut

Shared space -tyyppiset kadut joilla on yhtenäinen teema eri variaatioin: epäsymmetrisesti sijaitsevat leveät istutuskaistat joissa kasvavat suuret puut.

Pihakadut perustuvat sovellettuun shared space-tyyppiseen ratkaisuun. Jaetun katutilan leveys on 13 m + 2,5 m leveät terassialueet molemmin puolin. Eri kulkumuotojen vaatima tila on yhteensä 5,5 m. Pihakaduilla on yhtenäinen teema eri variaatioin: epäsymmetrisesti sijaitsevat leveät istutuskaistat joissa kasvavat suuret puut. Jalankulkijat kulkevat auringon puolella ja istutukset sijaitsevat rakennusten varjossa.

Pihakaduilla tavoitteena on kasvillisuuden maksimointi, minkä mahdollistavat epäsymmetriset istutusalueet ja monikerroksellinen kasvillisuus. Hulevesien luonnonmukainen imeyttäminen kasvillisuudelle tapahtuu sadepuutarhoissa, jotka ovat leveydeltään neljä metriä. Sadepuutarhojen kasvillisuus koostuu isoista ja pienistä lehtipuista sekä pensaista. Kasvualustarakenteeseen kuuluu kantava kasvualusta, joka on 25 m^3/iso lehtipuu ja 15 m^3/pieni lehtipuu.

Korttelialueen sisäinen korttelireitti

Pihakadut luovat korttelialueen keskelle kulkevan valtatien ja rantareitin suuntaisen yhteyden koulun pihalta leikkipuistoon. Reitin varrella sijaitsee kaksi korttelipuistoa ja Viinikanlahden aukio.

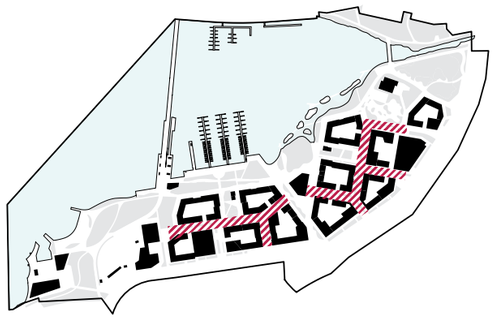

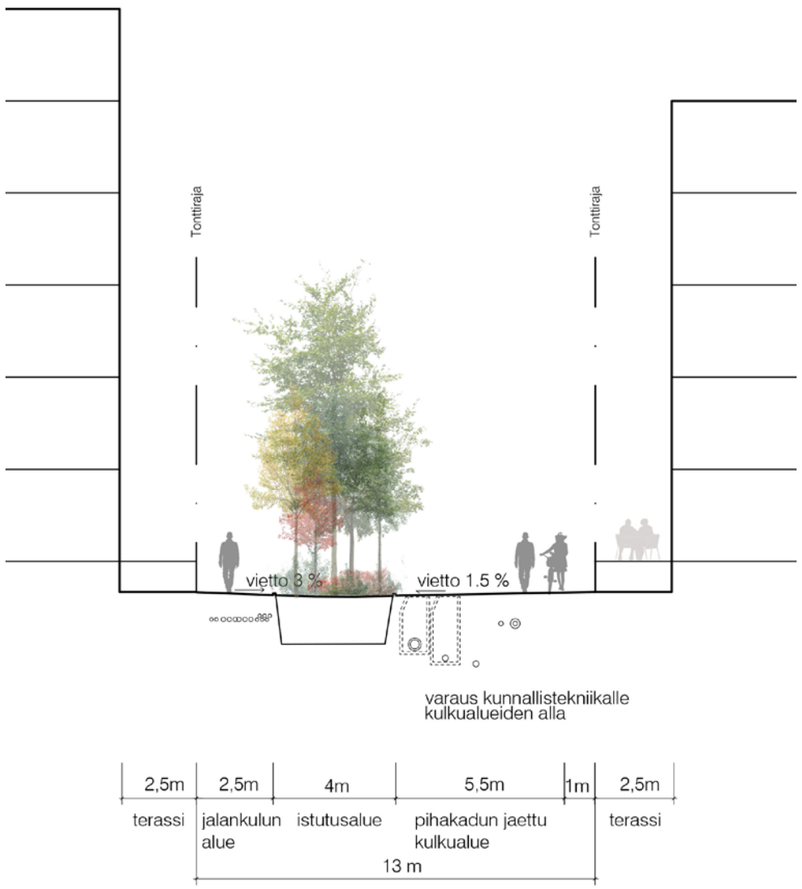

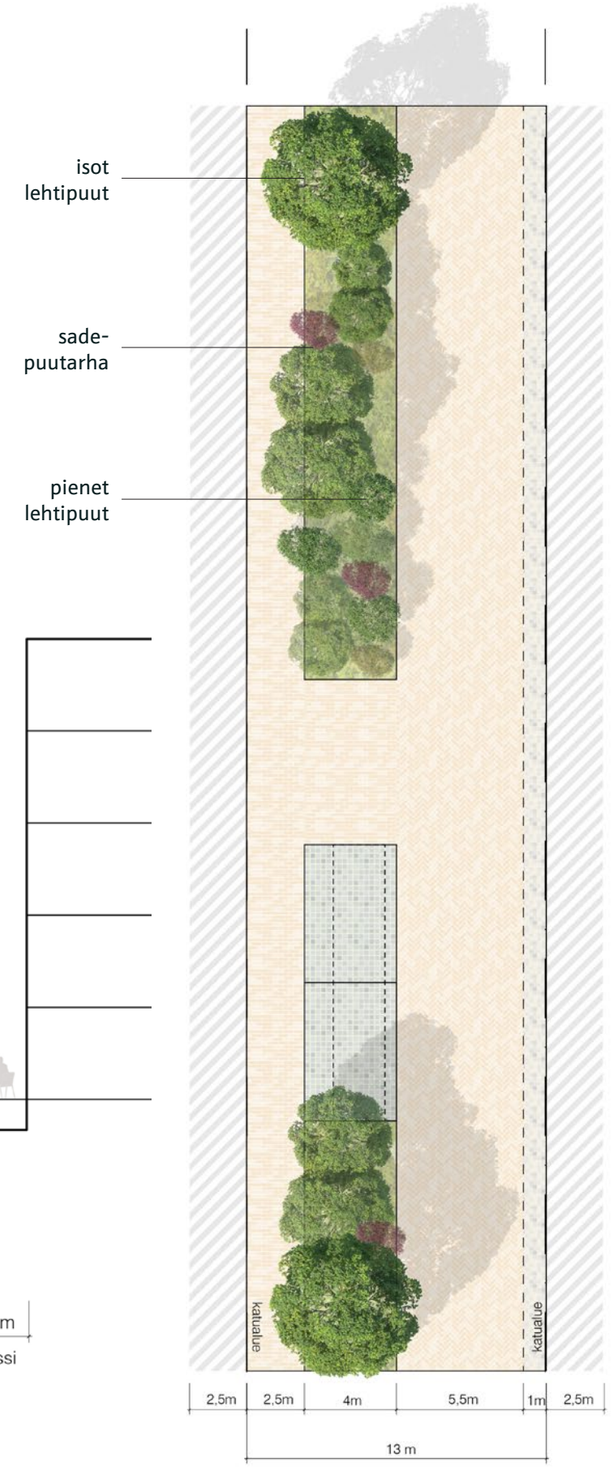

Loci Maisema-arkkitehdit

9. Tonttikadut

Korttelialueen leveät sisäänajokadut, joilta on myös ajo alueelle ja pysäköintilaitoksiin.

Tonttikadut ovat korttelialueen leveämpiä katuja, joilta on myös sisäänajo alueelle ja pysäköintihalleihin. Katualueen leveys on 18 m + 2,5 m leveät terassialueet molemmin puolin.

Myös tonttikaduilla tavoitellaan kasvillisuuden maksimointia monikerroksisilla ja epäsymmetrisillä istutusalueilla, joiden kasvillisuus koostuu isoista ja pienistä lehtipuista sekä pensaista.

Tonttikaduilla hulevesien luonnonmukaiseen imeyttämiseen tarkoitettujen sadepuutarhojen leveys on 4,8 metriä.
Ison lehtipuun kantava kasvualusta (25 m^3) on sopeutettu siten, että sadepuutarhan kasvillisuudelle on 400 mm hulevesikasvualustaseos.

Toisella puolella katua sijaitsevat kapeammat pensasistutusalueet toimivat myös hulevesien imeytykseen.

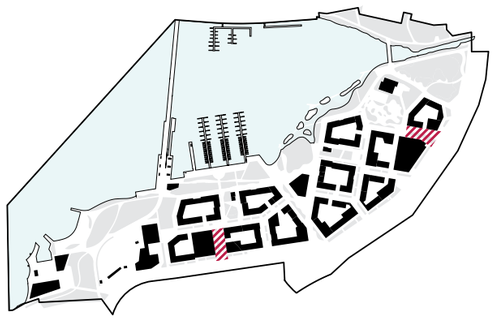

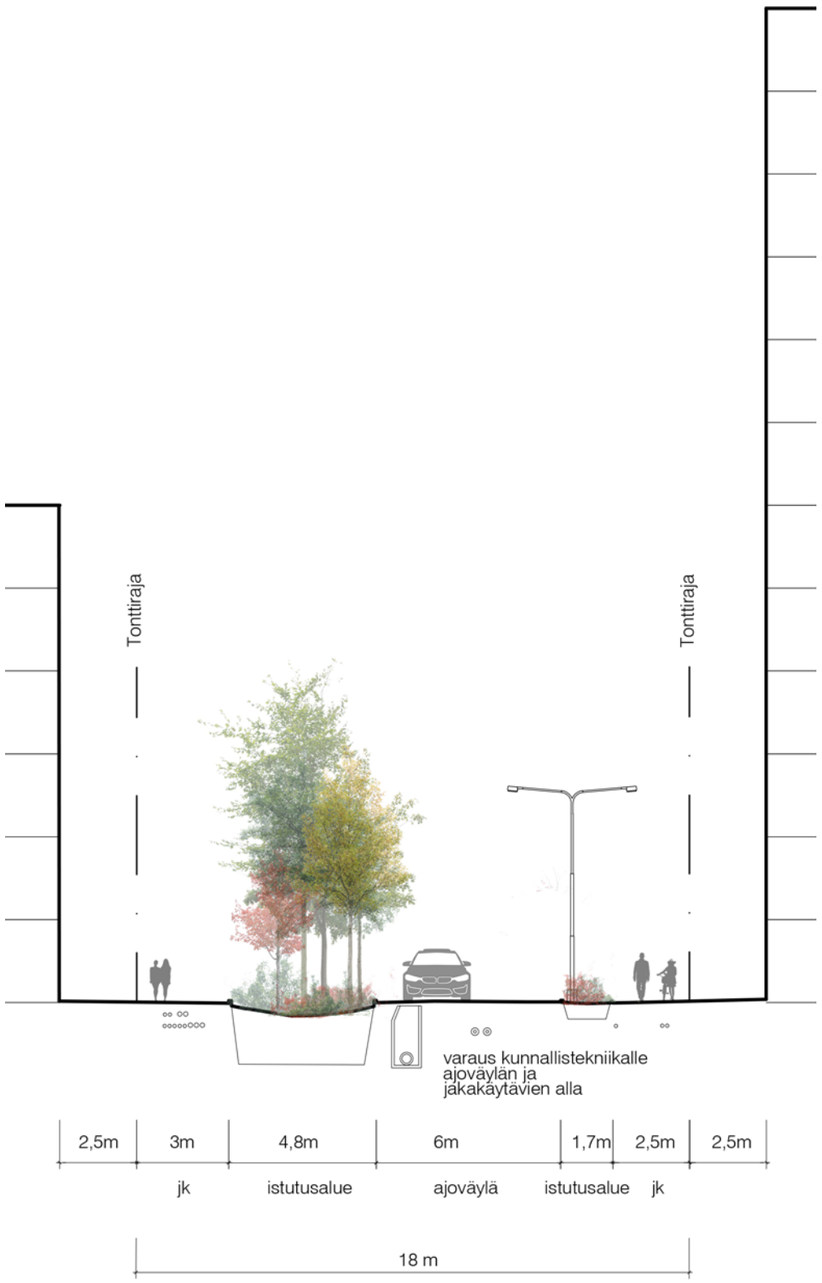

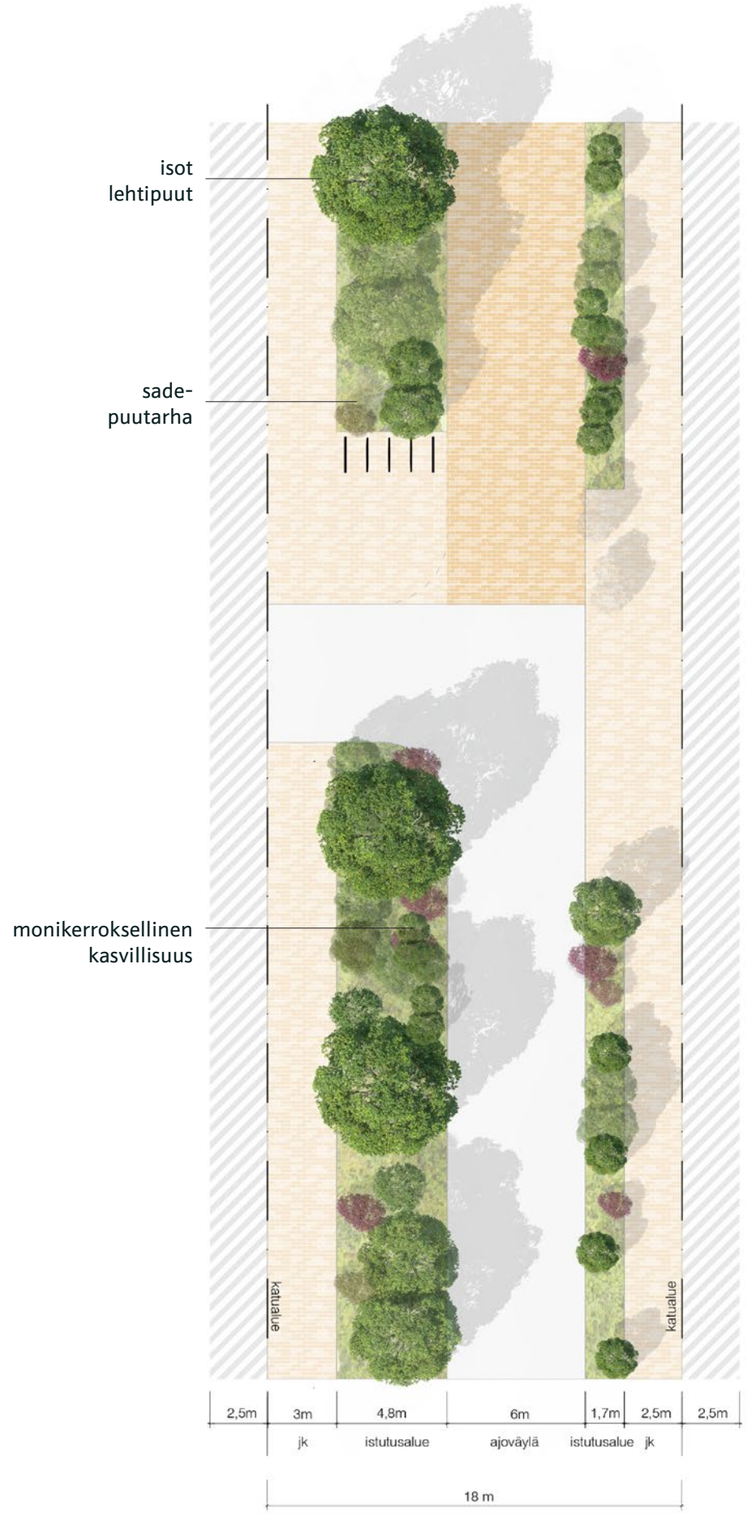

Loci Maisema-arkkitehdit

10. Hatanpään valtatie

Suunnittelualue rajautuu itä- ja kaakkoisreunalla Hatanpään valtatiehen, johon on suunnitteilla raitiotieyhteys. Katualueesta pyritään saamaan mahdollisimman vehreä.

Hatanpään valtatieltä tapahtuu sisäänajo alueen toiselle tonttikadulle ja pysäköintilaitokseen. Katualueen leveys on n. 40 m riippuen kohdasta.

Hatanpään valtatien varrella pyritään vahvaan puistokatutunnelmaan ja urbaaniin luonteeseen keskustan sisääntuloväylänä maksimoimalla kasvillisuus, esimerkiksi toteuttamalla monikerrokselliset ja epäsymmetrisiä istutusalueita. Katualueen ja korttelialueen väliin jäävilla viheralueilla kasvillisuus koostuu isoista ja pienistä lehtipuista sekä pensaista ja monimuotoisista perennoista.

Katualueen tonttirajoihin rajautuvien viheralueiden välille jätetään huoltokäytävä ylläpitoa varten.

Istutusalueet mahdollistavat hulevesien luonnonmukaisen imeyttämisen sadepuutarhojen avulla.

Hatanpään valtatien katuarkkitehtuuri suunnitellaan raitiotien hankkeessa ja katusuunnittelussa.

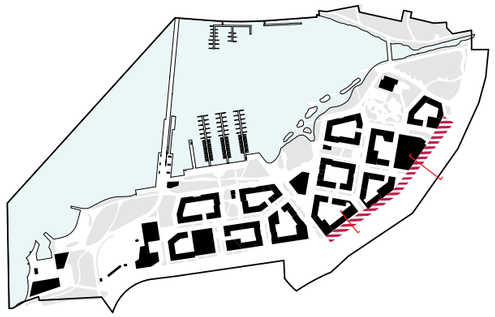

Hatanpään valtatien varrella sijaitsevan pysäköintitalon vehreä julkisivu jonka edessä on monimuotoisia istutuksia.

Leikkaus tornitalon kohdalta

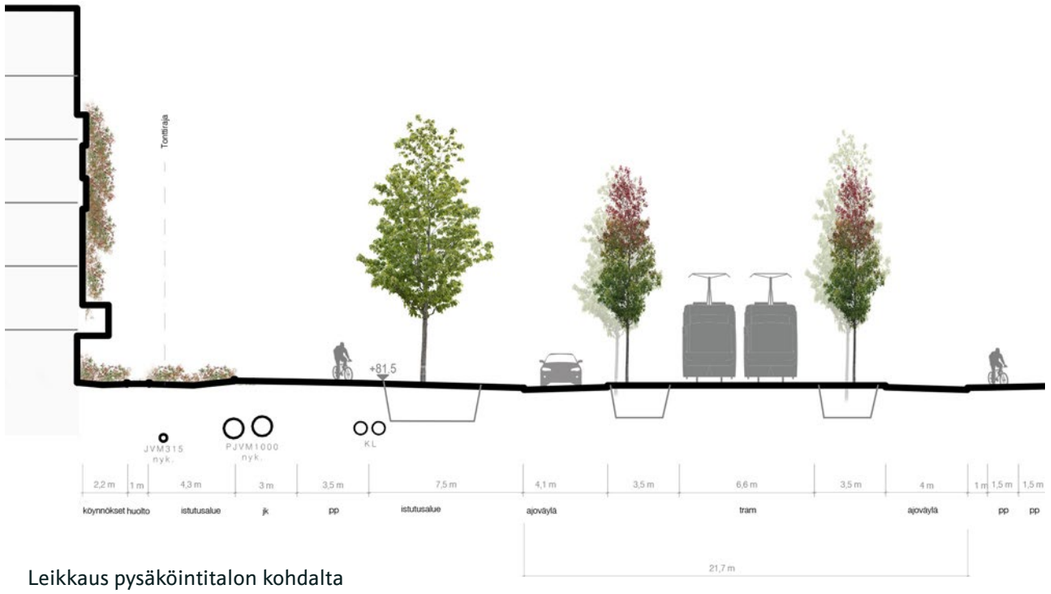

Leikkaus pysäköintitalon kohdalta

Loci Maisema-arkkitehdit

11. Hatanpäänkatu

Suunnittelualue rajautuu eteläreunalla Hatanpäänkatuun, joka johtaa Hatanpään sairaalalle ja historialliselle kartanoalueelle. Katualueesta pyritään saamaan mahdollisimman vehreä huolimatta runsaasta kunnallistekniikasta kadun alla.

Hatanpäänkadun varrella sijaitsee päivittäistavarakauppa, jonka edustalle sijoitetaan lyhytaikaista pysäköintiä. Kadun varrella sijaitsevat myös koulurakennus ja melonta- ja soutukeskus, sekä näiden huoltoyhteydet. Katualueen leveys on n. 20 m. Katu liittyy eteläpuolella Sarviksenpuistoon.

Tärkeintä tällä kadulla on säilyttää ja täydentää nykyisiä lehmusrivejä ja sovittaa kadun uudistukset niiden ehdoilla. Puurivien alla sijaitsevat nykyiset maanvaraiset istutusalueet pyritään säilyttämään.

Uusilla istutusalueilla voidaan tonttikatujen kaltaisesti maksimoida kasvillisuus toteuttamalla monikerroksillisia ja epäsymmetrisiä istutusalueita. Kasvillisuus koostuu tällöin isoista ja pienistä lehtipuista sekä pensaista ja monimuotoisista perennoista. Katualueen tonttirajoihin rajautuvien viheralueiden välille jätetään huoltokäytävä ylläpitoa varten.

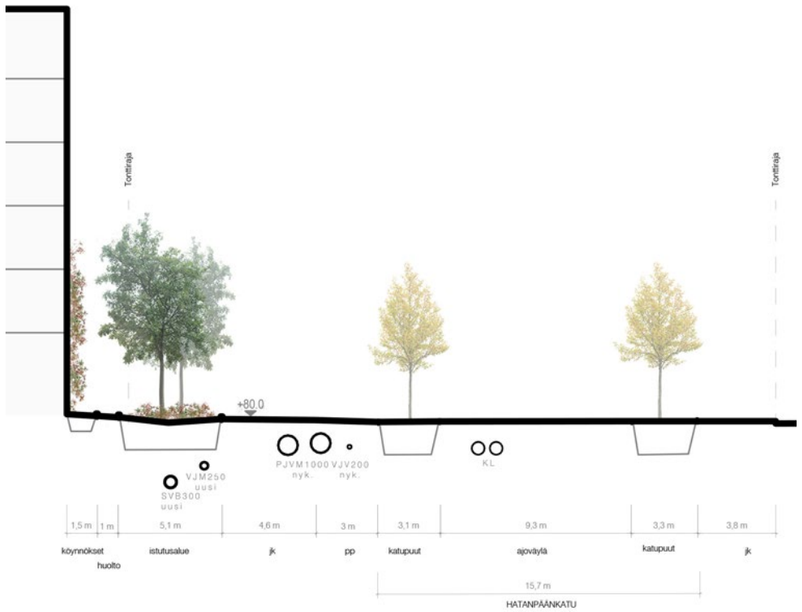

Leikkaus pysäköintitalon kohdalta

Alueella eteläreunalla sijaitsevan, nykyisen Sarviksenpuiston ja Viinikanlahden rantapuiston välinen yhteys säilytetään visuaalisesti liikenteellisesti yhtenäisenä. Sarviksenpuistosta voi kulkea yhden suojatien ylittämällä suoraan Ratinanrantaan siltaa pitkin.

Hatanpäänkadun varrella sijaitsevan pysäköintitalon vehreä julkisivu ja edusta

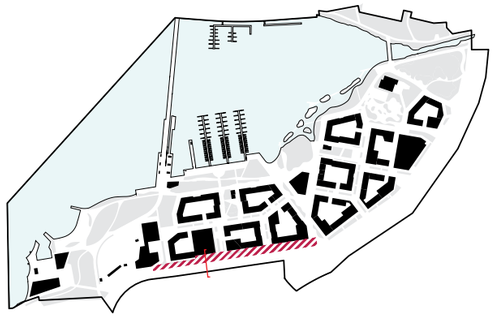

Hatanpäänkatu lintuperspektiivistä

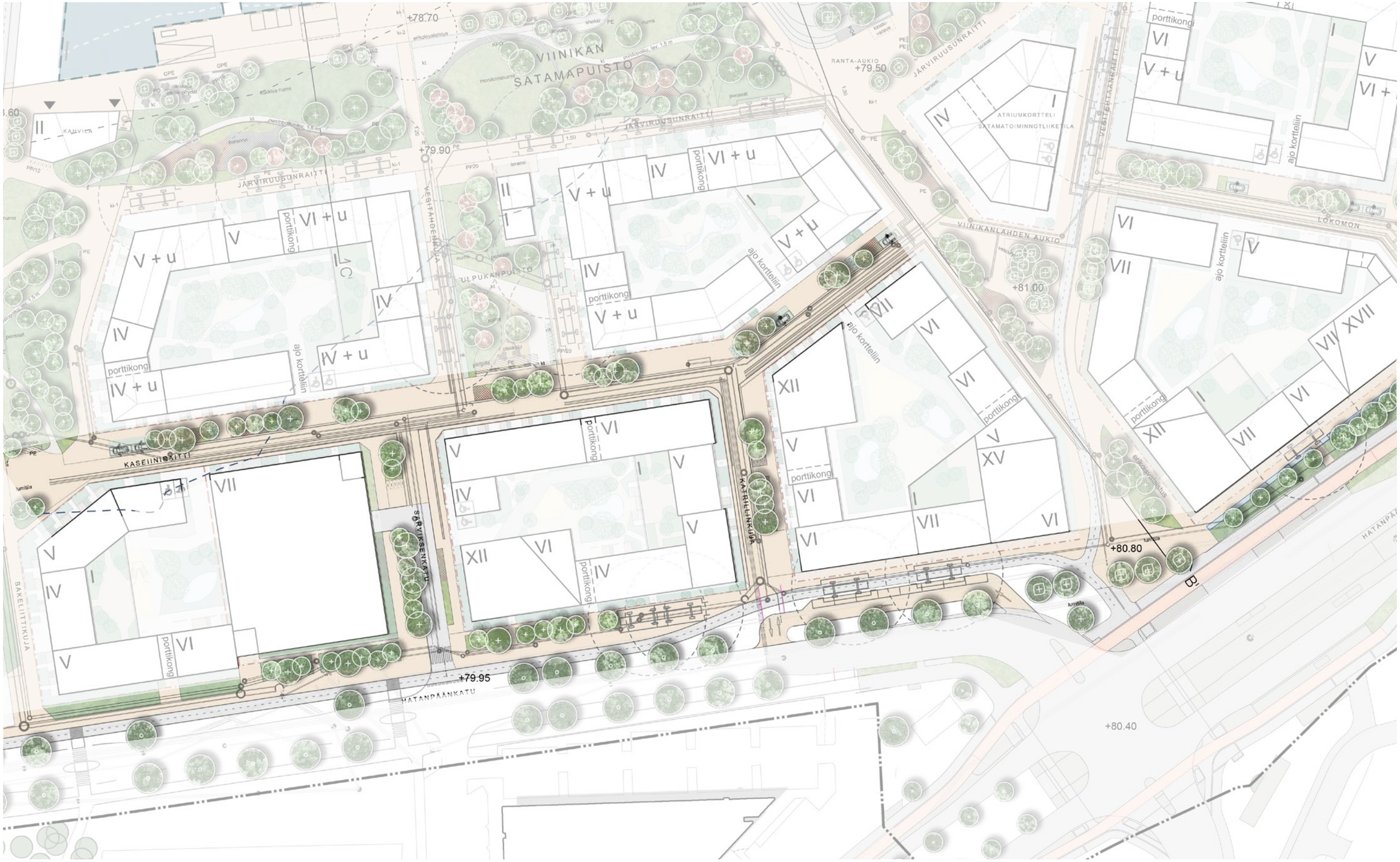

Länsipään kadut - 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Itäpään kadut - 1:1000 (kun tulostetaan A3-arkille)

0 10 20

N

Loci Maisema-arkkitehdit

Liitteet

1. Alueiden tapahtumakäytön mitoitustutkielmia
2. Latvustokartoitus
3. Lumitilamitoitustarkastelu
2. Viinikanlahti suunnittelusta rakentamiseen (Tampereen kaupunki)

1. Tapahtumakäyttö

Viinikanlahden puistot ja aukiot tarjoavat monia laadukkaita ulkotiloja, jotka tarjoavat puitteet erilaisille kaupunkitapahtumille syysmarkkinoista puistokonserteille ja erilaisille vesiurheilutapahtumille tai arkisille viikkokirpputoreille.

Oheisissa kaavioissa on esitetty mitoituksenomaisesti erilaisia käyttötilanteita.

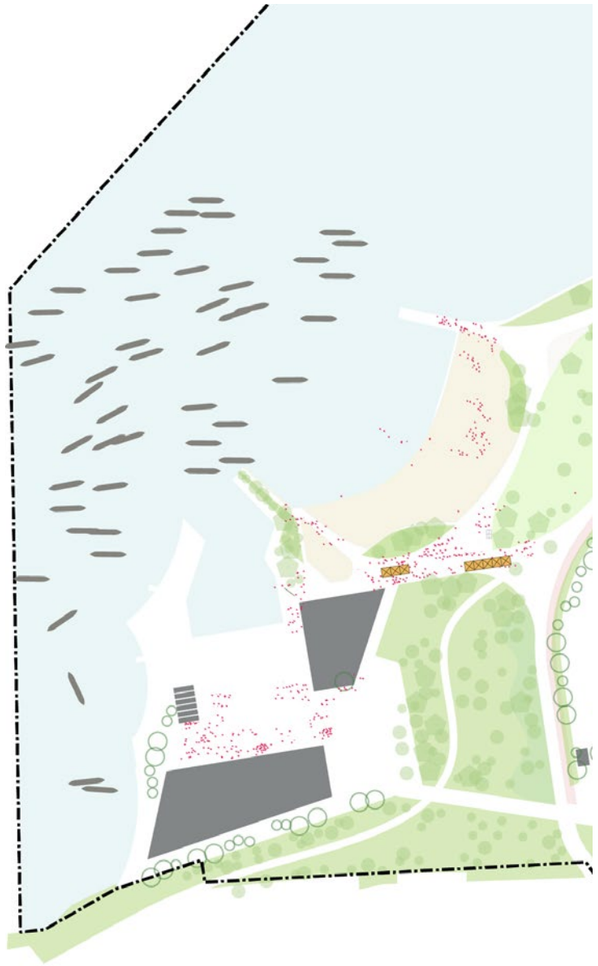

Pirkan soutu, 500 hlö

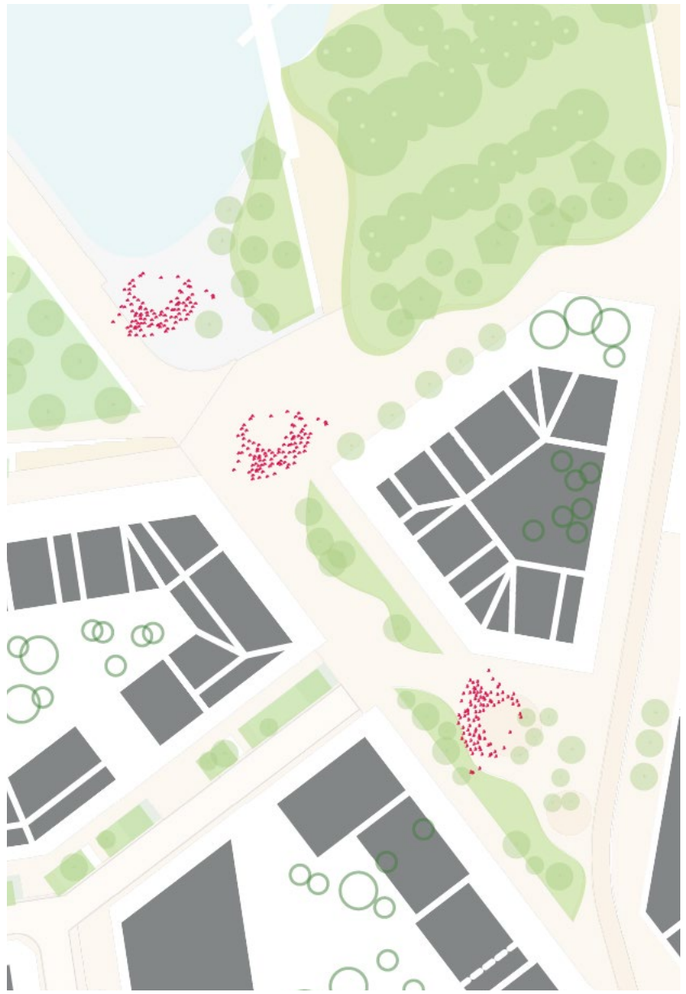

Pieni lastentapahtuma, 100hlö, eri kohdissa Viinikanlahden aukiota

Ruokatapahtuma, 250 hlö

Markkinat, 500 hlö

Piknik-päivä uimarannalla ja aurinkonurmella, 1000 hlö

2. Latvustokartoitus

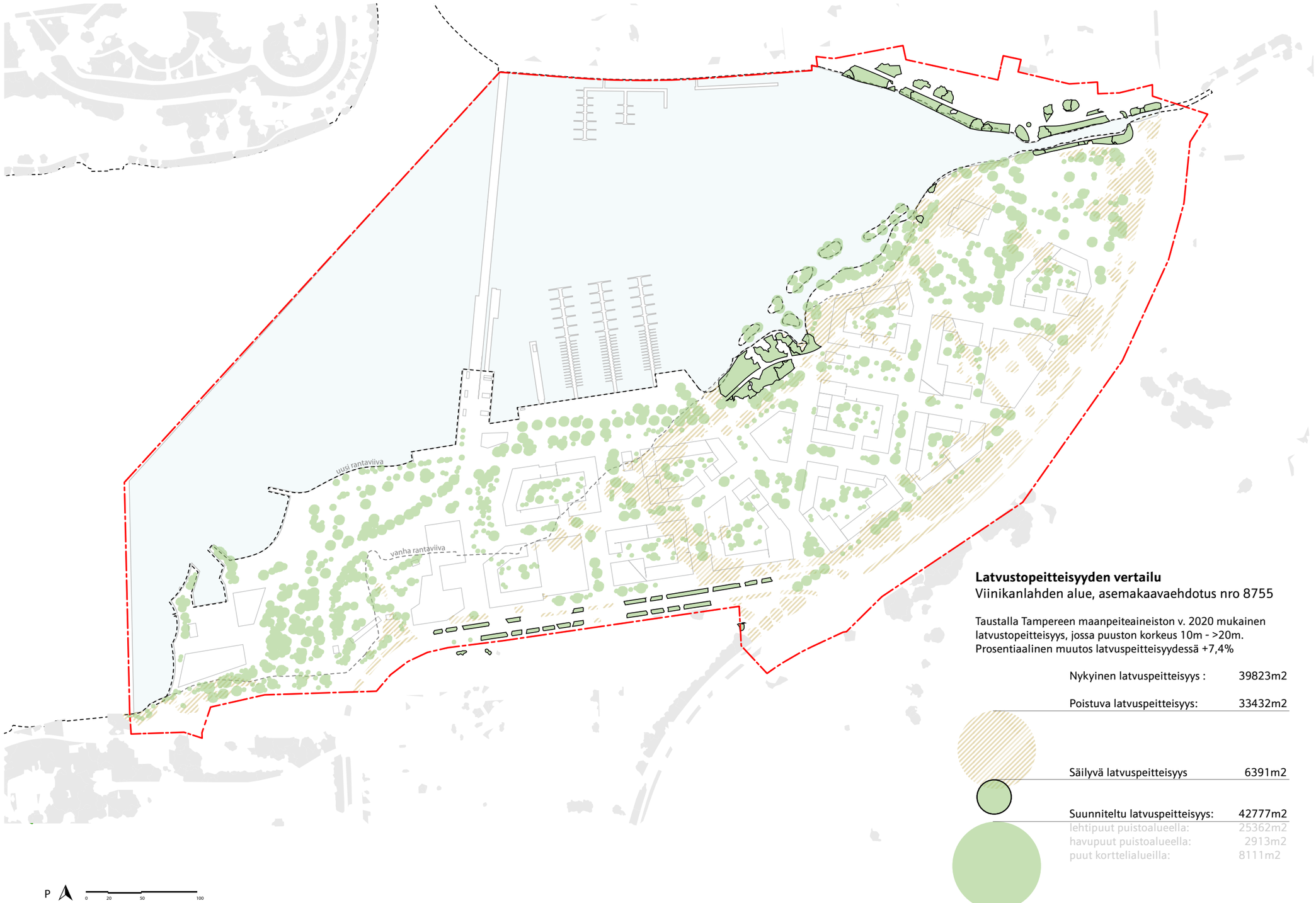

Latvustopeitteisyyden vertailu
Viinikanlahden alue, asemakaavaehdotus nro 8755

Taustalla Tampereen maanpeiteaineiston v. 2020 mukainen latvustopeitteisyys, jossa puuston korkeus 10m - >20m.
Prosentiaalinen muutos latvuspeitteisyydessä +7,4%

Nykyinen latvuspeitteisyys :	39823m2
Poistuva latvuspeitteisyys:	33432m2
Säilyvä latvuspeitteisyys	6391m2
Suunniteltu latvuspeitteisyys:	42777m2
lehtipuut puistoalueella:	25362m2
havupuut puistoalueella:	2913m2
puut korttelialueilla:	8111m2

Loci Maisema-arkkitehdit

3. Lumitilamitoitus

Oheisissa kaaviossa on esitetty mitoituksenomaisesti lumensijoituspaikkoja suunnittelualueella.

Loci Maisema-arkkitehdit

Tilaaja:
Tampereen kaupunki
27.5.2024

Tekijät:
© Loci Maisema-arkkitehdit Oy
Graafinen suunnittelu ja taitto:
Loci Maisema-arkkitehdit Oy

Kartat ja suunnitelmat:
Loci Maisema-arkkitehdit Oy, ellei toisin mainita

Takakannen kuva: Hendrik Morkel, Unsplash.com

Loci
Maisema-
arkkitehdit

Viinikanlahti - Julkisten ulkotilojen yleissuunnitelma
27.5.2024

TAMPERE.
FINLAND

Tampereen Viinikanlahti suunnittelusta rakentamiseen

Asemakaavan nro 8755, hyväksymisvaiheen yleissuunnitelman ja päivitettyjen osasuunnitelmien ja muiden valmisteluaineistojen liite
Tampereen kaupunki 27.5.2024

Viinikanlahden asemakaava, yleissuunnitelma, siihen liittyvät erikoisalojen osasuunnitelmat, selvitykset ja muu asemakaavan valmisteluaineisto ovat hyväskymisvaiheessa vuonna 2024. Yleissuunnitelman pohjana on vuosina 2019-2020 järjestetyn, kaupunki- ja maisema-arkkitehtuuria koskeneen, kaksivaiheisen kansainvälisen ideakilpailun voittanut kilpailuehdotus ”Lakes and Roses” (arkkitehtitoimisto NOAN). Monialaisen yleissuunnittelun aikana 2020-2024 kokonaissuunnitelmaa on kehitetty eteenpäin. Työssä ovat olleet pohjana kilpailun tuomariston antamat suositukset, Tampereen kaupunginhallituksen kilpailun jälkeen antamat linjaukset, sekä lukuisat kilpailun ratkeamisen jälkeen tehdyt selvitykset, erikoisalojen osasuunnitelmat, vaikutusten ja kaavatalouden arviointi sekä uusimpana Pirkkala-Linnainmaa -raitiotien katusuunnitelmaehdotus 2024. Yleissuunnitelmassa yhdistyvät kaupunki-, maisema-, liikenne-, infra- ja ympäristösuunnittelu kokonaisvaltaiseksi visioksi tulevasta kaupunginosasta.

Viinikanlahden alue on ympäristö- ja infrateknisesti vaativa suunnittelukohde. Alueella on esimerkiksi vanhoja sekalaisia täyttömaita, sedimenttien ja maa-alueiden pilaantuneisuutta, ympäristöstä tulevaa meluhaittaa sekä vesialueella vedenpinnan vaihtelua, virtauksia ja tuulisuutta. Tämän takia kilpailun jälkeisessä jatkokehittämisessä on kaupunki- ja maisema-arkkitehtuurin laadun lisäksi kiinnitetty aivan erityistä huomiota rakentamisen tekniseen ja taloudelliseen toteutuskelpoisuuteen. Viinikanlahden kilpailun jälkeinen ja asemakaavaehdotusta edeltävä yleissuunnittelu 2020-2024 on ollut tiivistä yhteistyötä vaatinut moniammatillinen kaupunki- ja infrasuunnitteluprosessi. Kaupunkisuunnittelua, infrasuunnittelua sekä selvitysten ja ennakoivan vaikutusten arvioinnin tuloksia yhteensovittavan Viinikanlahden yleissuunnitelman on laatinut Tampereen kaupungin tilauksesta ja sen ohjauksessa Arkkitehtitoimisto NOAN, yhteistyössä muiden alojen konsulttien, suunnittelijoiden ja selvitysten tekijöiden kanssa.

Alueen nykytila vuonna 2018

Kilpailuvoittaja ”Lakes and Roses” 2020
Arkkitehtitoimisto NOAN Oy

Yleissuunnitelma 2024
Viinikanlahti vuonna 2035

TAMPERE

TAMPERE. FINLAND

SUUNNITTELUSTA RAKENTAMISEEN
Tampereen kaupunki ja muut toimijat

Yleissuunnittelun vaiheet

2018 – 2019	Kaupunki- ja infrasuunnittelun lähtötiedot Ideakilpailun tavoitteet ja kilpailuohjelmat
2019 - 2020	Kaksivaiheinen kansainvälinen ideakilpailu Yhteistyössä SAFA JA MARK
2019 - 2023	Yleissuunnitelma asemakaavaluonnosta varten Erikoisalojen osasuunnitelmat, selvityksiä ja monialaista yhteensovitusta, vaikutusten ja kaavatalouden arviointia
2023 - 2024	Yleissuunnitelman ja erikoisalojen osasuunnitelmien viimeistely
2024	Asemakaavaehdotuksesta saadun palautteen perusteella tehtävät tarkistukset, kaupallinen selvitys sekä yhteensovitus Pirkkala-Linnainmaa - raitiotien katusuunnitelmaehdotukseen

Asemakaavoituksen vaiheet

2019	Asemakaava vireille ja OAS nähtävillä
2019-	Selvityksiä ja vaikutusten arviointia
2020	Asemakaavan valmisteluaineistoa nähtävillä
2022	Asemakaavan luonnos ja valmisteluaineistoa nähtävillä
2023-2024	Asemakaavan ehdotus nähtävillä
2024	Asemakaavan hyväksyminen
2024-2025	Asemakaava lainvoimainen (arvioitu aika)

Vesi- ja ympäristölupien vaiheet

2022 -	Vesi- ja ympäristöluvat vaiheittain vireille maa- ja vesialueilla sekä siltapaikoilla
2025 -	Vesi- ja ympäristöluvat myönnetty

Rakentamisen vaiheet

2019 - 2025	Siirtoviemärit ja jätevedenpumppaamo, Keskuspuhdistamo Oy
2025 - 2027	Jätevedenpuhdistamon purku
2026 - 2035	Esirakentaminen vaiheittain: ympäristökunnostukset, vesistötäytöt, pohjarakentaminen, kadut, sillat, puistot, rannat ja muut yleiset alueet
2026 - 2035	Aluerakentaminen vaiheittain: tontinluovutukset, julkiset rakennukset, korttelirakentaminen noin 1/vuosi
2024 - 2028	Raitiotien rakentaminen Tre keskusta-Hatanpään valtatie-Pirkkala, Tampereen Raitiotie Oy (arvioitu aika, jos rakentamispäätös 2024)

YLEISSUNNNITTELUN JA SELVITYSTEN OHJAUS
Tampereen kaupunki

Suunnitteluryhmä
Minna Seppänen (kansainvälinen ideakilpailu, kaupunkisuunnittelu ja kaupunkikehittäminen)
Raija Tevaniemi (infrasuunnittelu ja rakennuttaminen)
Milla Hilli-Lukkarinen 3/2022 alkaen (asemakaavoitus ja kaupunkisuunnittelu)
Anna Hyyppä 2/2022 asti (kansainvälinen ideakilpailu, asemakaavoitus ja kaupunkisuunnittelu)
Timo Seimelä (liikenne ja kadut) / Katja Seimelä (2024)
Anna Levonmaa (maisema ja viherympäristö)
Juha Kaivonen (rakentaminen ja kiinteistökehitys)
Katariina Rauhala (ympäristökunnostukset)
Heli Toukoniemi (maanomistus ja kiinteistöt)
Aila Taura (kiinteistöt ja tontit)
Petri Rantanen (kunnallistekniikka)
Rodrigo Coloma (tietomallinnus ja tiedonhallinta)
Sekä johdon edustajina:
Tero Tenhunen (kehitysohjelmat)
Elina Karppinen (asemakaavoitus)

Tampereen kaupunki muut asiantuntijat
Matti Joki / Tuomas Salovaara (satamat)
Pekka Heinonen / Juho Korkalainen (hulevedet)
Jukka Rantala (sillat)
Jaana Suittio / Heini Raasakka (kaavatalous)
Pekka Veiste (keskustan seurantajärjestelmän tarkastelut)
Pasi Kamppari (maanvuokraus)
Jarmo Viljakka (julkiset rakennukset)
Antonia Sucksdorff (ympäristö ja luonto)
Saana Karala (rakennusvalvonta)
Muita asiantuntijoita (eri aiheita, eri vaiheissa)

YLEISSUUNNITTELUN KONSULTIT

Yleissuunnitelma ja koordinaatio osasuunnitelmiin
Arkkitehtitoimisto NOAN Oy:
Teemu Paasiaho, Janne Ekman, Justiina Mäenpää, Jaakko Heikkilä

Osasuunnitelmat sekä tärkeimmät suunnitteluratkaisuihin vaikuttaneet selvitykset vastuuhenkilöineen
Kaupunkisuunnittelun yleissuunnitelma: Teemu Paasiaho, Arkkitehtitoimisto NOAN Oy
Korttelitarkastelut: Teemu Paasiaho, Arkkitehtitoimisto NOAN Oy
Liikenne- ja katusuunnittelu, Riku Jalkanen, RAMBOLL Finland Oy
Vihersuunnittelu, korttelit ja pihat: Anna-Kaisa Aalto, INARO
Maisemasuunnittelu, julkiset ulkotilat: Pia Kuusiniemi, LOCI maisema-arkkitehdit Oy
Tuulisuunnittelu: Eero Puurunen, SITOWISE Oy
Geotekninen suunnittelu: Juho Mansikkamäki, AFRY Finland Oy
Vesistö, virtaukset, aaltoilu ja sedimentit: Arto Itkonen, SITOWISE Oy
Ympäristösuunnittelu, pilaantuneisuus maa- ja vesialueilla: Jenni Haapaniemi, SITOWISE Oy
Hulevesisuunnittelu: Kimmo Hell, RAMBOLL Finland Oy
Kunnallistekniikan pääsuunnittelu: Petri Rantanen, Tampereen kaupunki
Siltatarkastelut: Harri Kallio, A-Insinöörit Civil Oy
Energiaselvitys: Santeri Siren RAMBOLL Finland Oy
Meluselvitys: Tiina Kumpula, SITOWISE Oy
Raitiotiesuunnittelu yhteensovitus: Jari Laaksonen, WSP Finland Oy
Asemakaavan vaikutusten arviointi: Sakari Grönlund, SITOWISE Oy
Satamasuunnittelu: Arto Kaituri, WSP Finland Oy
Kaupallinen selvitys: Olli Kovanen, REALIDEA Oy
Muut suunnittelun pohjana olevat lähtötiedot ja selvitykset: luetteloitu asemakaava-aineistoissa

LISÄTIETOJA
Tampereen kaupunki

Verkkosivu
www.tampere.fi/viinikanlahti

Yhteyshenkilöt
Asemakaavoitus: Milla Hilli-Lukkarinen, projektiarkkitehti,
Kaupunkikehittäminen/suunnittelu: Minna Seppänen, hankekehityspäällikkö
Infra- ja ympäristösuunnittelu: Raija Tevaniemi, rakennuttajainsinööri

TAMPERE